

Det har vært lite oppmerksomhet omkring kristne palestineres situasjon. Dette er mennesker med helt spesielle interesser og problemer, og de har opplevd forfølgelse nærmest uavbrutt helt siden Osloprosessen startet. Det har ikke vært enkelt å leve som en religiøs minoritet under de palestinske myndighetene (PA). PA har ofte styrt samfunnet i tråd med en streng fortolkning av muslimsk lovgivning, og slik har det vært både på det juridiske og det sosiale området. De kristne palestinerne er overlatt til seg selv. Lederne deres prøver å oppnå anseelse hos de palestinske myndighetene ved å nekte å anerkjenne hvor stor trusselen er. Kristenforfølgelsen har gått nærmest upåaktet hen i det internasjonale samfunnet. Verken relevante frivillige organisasjoner eller andre forkjempere for menneskerettighetene har vist særlig interesse. Korrupsjon er utbredt innenfor de palestinske myndighetenes sikkerhets- og politistyrker, mens forfølgelsesvanvidd og rastløshet i stadig større grad preger den muslimske befolkningen. Dette har ført til at anarki og lovløshet brer om seg. Midt i denne situasjonen har de palestinske kristne blitt bortimot totalt overlatt til seg selv av de menneskene som har i oppgave å beskytte dem. Den massive utflyttingen av kristne kan i høyeste grad knyttes opp til fremveksten av de palestinske myndighetene. I denne boken gransker Justus Reid Weiner situasjonen de lever under og viser hvorfor deres 2000 år lange historie nå kan nærme seg slutten.

ISBN 82-997269-0-5

MENNESKERETTIGHETSBRUDD MOT PALESTINSKE KRISTNE

Justus Reid Weiner

Justus Reid Weiner

**MENNESKERETTIGHETSBRUDD
MOT PALESTINSKE KRISTNE**

Norsk oversettelse:
Morten Fjell Rasmussen

Montanus Forlag
Bergen 2006

Forsidebilde: Armensk prest holdt som gissel i Fødselskirken i Betlehem under gisseldramaet i 2002. Han holder en stor, håndtegnet plakat: «Hjelp oss»

Foto: Israel Government Press Office

Baksidebilde: Fødselskirken i Betlehem

Foto: Ruben Kahvedjian, Elia Photo Service.

Kart: Vered Shatil

Grafisk design, cover: Avigail Horowitz

© Montanus Forlag og The Jerusalem Center for Public Affairs
Bergen 2006

Tittel: *Menneskerettighetsbrudd mot palestinske kristne*

Originalens tittel: HUMAN RIGHTS OF CHRISTIANS IN PALESTINIAN SOCIETY

Grafisk produksjon: John Grieg AS, Bergen

ISBN 82-997269-0-5

E-post: montanusforlag@hotmail.com

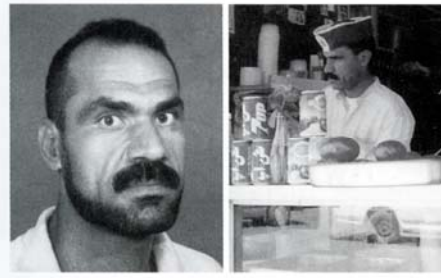
Tlf.: 922 43 963

Innhold

Innledning	5
I. Kristne bosatt i en muslimsk verden	7
<i>A. Kristne under palestinske myndigheters styre</i>	8
1. Sharia og internasjonale menneskerettsstandarder under de palestinske myndighetene	8
2. Kristne forlater Midtøsten	8
<i>B. Økning i islamsk religiøs ekstremisme og marginalisering av kristne arabere i områder som styres av de palestinske myndighetene</i>	10
1. Konsekvenser av den pågående intifadaen	10
2. Pensum i skoleverket til de palestinske myndighetene	11
3. Fremvekst av Islam som en politisk maktfaktor	11
II. Hvordan den omfattende forfølgelsen av kristne arabere utføres	12
<i>A. Sosial og økonomisk diskriminering</i>	12
<i>B. Boikott og utpressing av kristne bedrifter</i>	13
<i>C. Krenkelse av eiendomsretten til fast eiendom</i>	14
<i>D. Kriminelle handlinger mot kristne arabiske kvinner</i>	15
<i>E. Palestinske myndigheters oppfordring til motstand mot kristne</i>	17
<i>F. Palestinske sikkerhetsstyrkers manglende beskyttelse av kristne</i>	19
<i>G. Sharialovgivning i utkastet til de palestinske myndighetenes konstitusjon</i>	20
III. Benektelse og selvkritikk i det kristne arabiske samfunnet	22
<i>A. Påstander om harmoni: Lederne for de kristne araberne får spise kirsebær med de store</i>	22
<i>B. Trusler og andre årsaker til at kristne benekter forfølgelsen</i>	23
IV. Palestinske myndigheters nedtoning av overgrep	24
<i>En illustrerende enkeltepisode</i>	27
V. Det juridiske grunnlaget for de palestinske myndighetenes menneskerettsforpliktelser	28
<i>A. Internasjonale forpliktelser</i>	28
<i>B. USAs føderale lovgivning for å beskytte religiøse minoriteter i utlandet</i>	30
<i>C. Andre internasjonale faktorer av betydning</i>	32
VI. Politiske hensyn teller mer enn menneskerettsstandarder	33
Konklusjon	35
Noter	39
Referanser	41

Takk

Forfatteren uttrykker sin takknemlighet til Dr. Rita Kropf, Lisbet Bennett, Dan Feldman, Ron Khordi, Margaret Larson, Marie von Mirbach-Harff, Daniel Serman, Michael Sussman og Shira Wakschlag for deres hjelp og støtte.

Tilegnelse

Denne boken er tilegnet minnet om en modig mann, Ahmad El-Achwal, en palestinsk muslim som konverterte til kristendommen. El-Achwal var familiemann med åtte barn, og han bodde i flyktningleiren Askar. En rekke ganger utsatte de palestinske myndighetene ham for fengsling, fysisk mishandling, brannstifting, ærekrenkelser og tortur. Likevel fornektet han ikke sin kristne tro, og han hadde til og med en husmenighet i hjemmet sitt. El-Achwal ble drept 21. januar 2004, ved inngangen til huset sitt.

Innledning

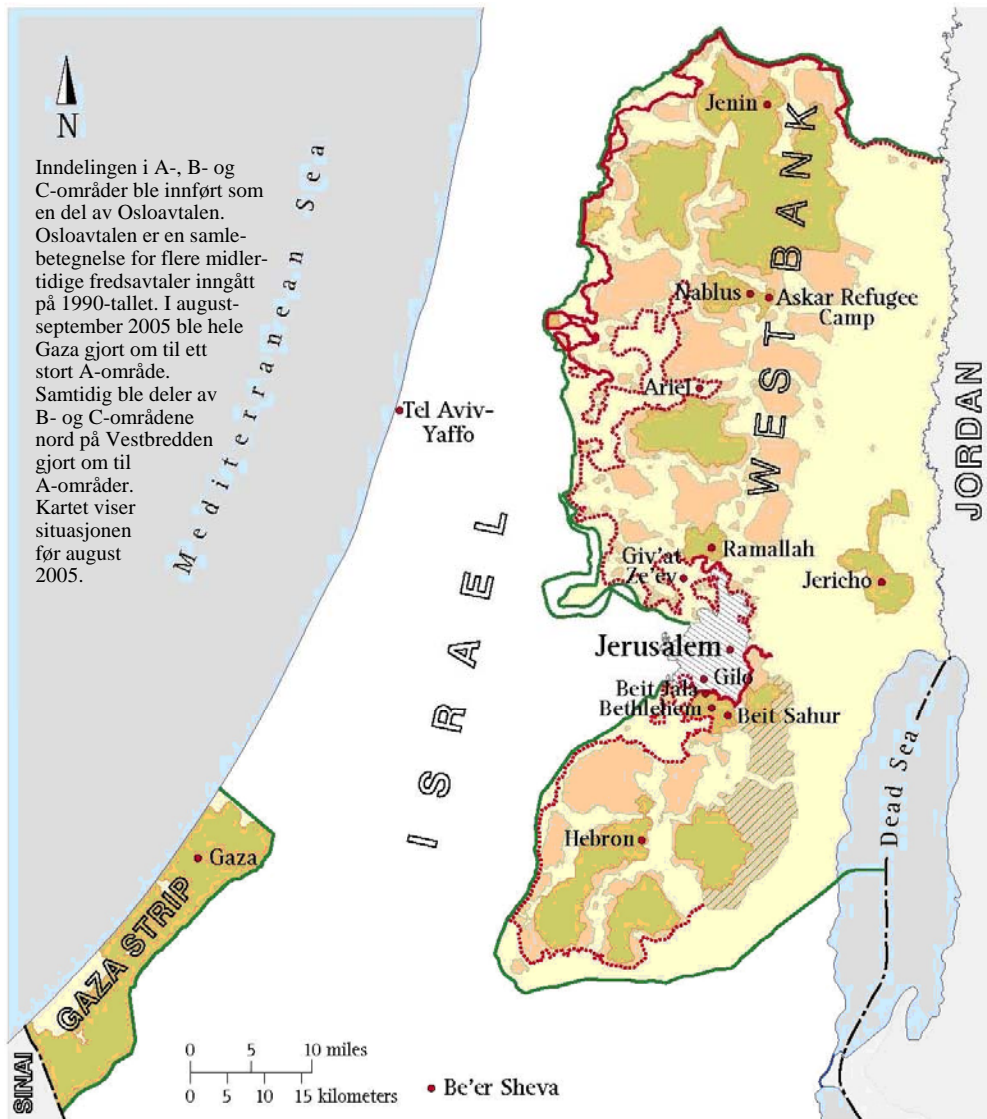
Irwin Cotler, justisminister i Canada og tidligere jusprofessor ved McGill University, har uttalt følgende om menneskerettighetene: «Menneskerettighetene har blitt vår tids verdslige religion, og dagens politiske kultur er i aller høyeste grad styrt av disse.» (Weiner 1995, 754). Cotlers uttalelse viser hvilken fremtredende plass menneskerettighetene har fått i politikken. Men på tross av ønsket om at menneskerettighetene skal anerkjennes og håndheves internasjonalt, blir ikke de nødvendige grepene tatt for å få dette til i praksis. Fortsatt legges det større vekt på politiske hensyn enn håndhevelse av menneskerettighetene. Uskyldige enkeltpersoner og grupper, kulturer og samfunn blir skadelidende på grunn av dette.

Verdens oppmerksomhet er rettet mot Midtøsten. Likevel er det svært vanskelig å få oppmerksomhet omkring menneskerettighetsspørsmål så lenge fredsprosessen står i stampe og sikkerhetssituasjonen ikke er løst. Faktisk er det slik at de sterkeste internasjonale aktørene konsekvent unngår å ta opp menneskerettighetsspørsmål på en meningsfull måte med mindre det er relatert til fredsprosessen. Det siste har vi sett et eksempel på under konflikten omkring sikkerhetsbarrieren Israel bygger for å stanse terror.

På tross av oppmerksomheten som vies til den israelsk-palestinske konflikten, har stemmen til en betydningsfull minoritet ofte blitt ignorert. Det er stemmen til det eldgamle palestinske kristne samfunnet. Selv når menneskerettighetsekspert lager analyser av det palestinske samfunnet, ignorerer de som oftest denne viktige religiøse minoriteten.

Tilstedeværelsen av kristne palestinere sikrer både beskyttelse av kristendommens viktigste valfartssteder og interessene kristenheten på verdensplan har i området. I tillegg gir de kristne, ved å være en synlig minoritetsgruppe, et visst mangfold og pluralisme til et overveiende muslimsk samfunn. Dermed har de en viktig funksjon når det gjelder å stimulere det palestinske samfunnet i retning av åpenhet for pluralisme og demokratiske verdier. Dessuten, ved å studere kristne palestineres situasjon i det palestinske samfunnet, er det mulig å oppnå et ny innsikt i hvordan religiøs identifikasjon påvirker menneskerettighetene og politikken i regionen, og i hvilken grad et samfunn styrt i henhold til islamsk tro kan ta vare på ikke-muslimer. Men det er lett å bli nærsynt og bare fokusere på detaljene i den politiske konflikten og relasjonen mellom israelere og palestinere. Livets realiteter for kristne som bor i områder styrt av de palestinske myndighetene (PA), og som er prisgitt det muslimske flertallets tilfeldige innfall, blir stort sett ignorert av de internasjonale organisasjonene, myndighetene, media og folk flest.

I tillegg må det erkjennes at det har funnet sted en radikaliserings av palestinske muslimske samfunn som blir styrt av PA. Denne radikaliserings har i økende grad blitt en farlig trussel mot kristne samfunn, enkeltindivider og måten kristne lever livene sine på. Islamistene tar til orde for å vende tilbake til en foreldet og fundamentalistisk ideologi, og situasjonen har blitt forverret av de økonomiske og sosiale vanskelighetene som samfunn i Midtøsten har opplevd de siste årene. Dette har ikke bare påvirket livene til de som fortsatt bor i området. En direkte konsekvens har også vært masseutflytting av kristne fra Midtøsten. Det palestinske kristne samfunnet står ikke bare overfor en eksistensiell trussel. Av enda større betydning er det at statusen deres som forfulgt minoritet blir oversett. Det internasjonale samfunnets oppmerksomhet rettes heller mot terrorisme og vage fredsplaner enn mot dagens behov på menneskerettighetsområdet.

Area A I disse områdene har de palestinske myndighetene full lokal kontroll

Area B I disse områdene har de palestinske myndighetene lokal sivil kontroll, mens Israel har ansvar for sikkerheten (98 prosent av den palestinske befolkningen på Vestbredden og i Gaza bor enten i A- eller B-områdene.)

Area C I disse områdene har Israel både det sivile og det sikkerhetsmessige ansvaret.

 Jerusalem kommune.

 Naturreservater.

 Den grønne linjen: våpenvilelinje for perioden 1949-1967. Dette er ikke en internasjonalt anerkjent grense.

 Traseen for sikkerhetsgjerdet Israel bygger for å stanse terror. Den stiplede linjen indikerer at gjerdet ikke er fullført

I. Kristne bosatt i en muslimsk verden

De kristne samfunnene i Midtøsten er eldgamle, de var til stede i området flere hundre år før fremveksten av Islam. Kristenheten i Midtøsten består av et stort antall grupperinger fra ulike kirkesamfunn, hver med sine egne tradisjoner og liturgi. Disse kirkene har spilt en viktig rolle i Midtøstens historie, helt fra kristendommens tidlige år og frem til i dag. De er fortsatt et talende vitnesbyrd om det rike kulturelle og religiøse livet som kristne fra ulike østkirker har stått for gjennom århundrene (Pacini 1998).

En studie av dagens situasjon for kristne samfunn i Midtøsten må derfor inneholde en historisk gjennomgang av hvordan deres sosiale og legale status vokste frem. I kjølvannet av Islams fremvekst fra det sjuende århundret og utover, ble kristne samfunn underlagt politiske og sosiale strukturer med bakgrunn i den muslimske religionen. Innenfor disse strukturene fikk ikke-muslimer en spesiell status.

Helt frem til vår egen tid har denne statusen preget både kulturen, det sosiale området og lovgivningen. Selv ikke de liberale og sekulære strømningene som vokste frem fra midten av 1800-tallet har klart å forhindre dette (Pacini 1998). Dessuten representerer den siste tidens fremvekst av islamsk fundamentalisme en tilbakevendelse til historiske, kulturelle og religiøse tradisjoner som er på kollisjonskurs med moderne sosiale standarder. Islams underliggende holdning til kristne – og for den del også jøder – er at de er «Bokens folk»¹. Samtidig som muslimene var overbevist om at kristne tok feil da de avviste Muhammeds åpenbaringer, ble den religiøse troen og praksisen deres generelt sett tolerert så lenge de holdt seg til monoteistiske prinsipper – troen på at det bare er én gud.

I Koranen står det at de kristnes skjebne skal overlates til Allah (*Quran* al-Baraqaarah 2:113). Koranen lovet dermed at muslimer ikke lenger skulle kjempe mot «Bokens folk», så sant disse var underdanige og betalte skatt. I følge denne ideologien var retten til å overleve og unngå krig knyttet til at de kristne frasa seg retten til selvforsvar og i stedet aksepterte at muslimene overtok ansvaret for å beskytte dem (Gil 2000).

Den islamske toleransen for kristne hadde derimot veldefinerte grenser. En rekke lover la opp til at Islam skulle være den dominerende religionen både på det politiske og sosiale området. Både Koranen og Muhammeds handlinger ga stort sett uttrykk for toleranse overfor Bokens folk. De muslimske erobrerne og senere fortolkere² av Koranen tok likevel til orde for å gjøre folk som nektet å innrette seg etter islamske normer til perifere medlemmer av samfunnet. De ble kjent som *dhimmier* – den diskriminerende sosiale statusen som ble gitt til medlemmer av Bokens religioner (Phares 1997). De tradisjonelle reglene *dhimmiene* måtte forholde seg til ble senere samlet i et dokument som fikk navnet Omarpakten (Gil 2000). Disse reglene la grunnlaget for en gradvis islamisering av områder under muslimsk styre (Pacini 1998).

Under det ottomanske styret ble *millet-er*, eller nasjoner, definert med bakgrunn i folks religion. Millet-ene var organer som lå mellom individet og staten. De religiøse lederne i millet-ene fungerte både som overhoder for medlemmene sine og mellommenn mellom disse og sentralmakten (Pacini 1998). Når folk snakker om borgerskap i dagens Midtøsten, spiller fortsatt en persons religiøse tilknytning en viktigere rolle enn hans eller hennes nasjonalitet. Dette er en levning fra millet-systemet.

Som en følge av dette har ikke den moderne bruken av ordet 'borger', slik vi benytter det når vi snakker om statsborgerskap og like rettigheter, vunnet frem. Forskere snakker derfor om 'mangelfullt statsborgerskap'. Fenomenet 'mangelfullt statsborgerskap', som har sin bakgrunn i at det ikke foreligger et definert forhold mellom stat og nasjon (og mellom nasjonen og borgerne) er årsaken til at det finnes sosiale og juridiske praksiser som forhindrer kristne og andre minoriteter fra å ha de samme mulighetene som andre (Pacini 1998). Så lenge som religionen påvirker den muslimske forståelsen av borgerskap, vil dette være et problem for kristne. Dette skyldes at det bare er muslimer som får fullverdig borgerskap, og de fordelene og rettighetene som følger med dette, i en muslimsk kultur.

A. Kristne under palestinske myndigheters styre

1. Sharia og internasjonale menneskerettighetsstandarder under de palestinske myndighetene

Selv om Artikkel 5 i de palestinske myndighetene (PA) sitt utkast til konstitusjon garanterer at «monoteistiske religioner skal respekteres og staten vil garantere religionsfrihet», står det også at «i staten Palestina...er Islam den offisielle religionen.» Utkastet sier også at «Sharia vil være lovgivningens hovedkilde.» Selv om dette utkastet til konstitusjon kan bli revidert ytterligere, regnes det som sannsynlig at Sharia fortsatt vil være en sentral komponent etter at eventuelle endringer har blitt gjort (Bedein 2003). Ved å gi Sharia forrang fremfor andre juridiske kilder, inkludert menneskerettighetene, setter PA de kristne i en sårbar juridisk situasjon. Dette skyldes at Sharia vurderer dem annerledes enn muslimerne.

Styrking av islamismen fører uunngåelig til forverring av kristnes sosiale status. Medlemmene av de kristne samfunnene i Midtøsten føler uro over denne situasjonen (Pacini 1998). Uroen har blitt styrket av kriger i regionen. Krigene har forringet økonomiske og sosiale forhold som i utgangspunktet var langt fra likeverdige.

2. Kristne forlater Midtøsten

Den kristne befolkningen i Midtøsten er drastisk redusert. Dette skyldes både den demografiske utviklingen blant kristne sammenlignet med muslimer, og at andelen som emigrerer er høyere. I 1914 utgjorde de kristne 26,4 prosent av befolkningen i *det nære Østen* (det vil si dagens Israel, PA, Jordan, Libanon og Syria). I dag anslår man at de utgjør 9,2 prosent av befolkningen i dette området (Fargues 1998).

Det finnes ulike statistikker på hvor mange palestinske kristne som har emigrert fra det som nå er PA-administrerte områder og etterlatt seg boliger som har tilhørt slekten i generasjoner. Én årsak til forskjellene er at noen presenterer svært optimistiske tall på den gjenværende kristne befolkningen for å opprettholde den politiske og økonomiske innflytelsen de ulike samfunnene fortsatt måtte ha. Det er derimot et anerkjent faktum at den kristne befolkningen har blitt redusert dramatisk, både i absolutte tall og som andel av den totale palestinske befolkningen.

Kristne palestineres emigrasjon var meget stor under den første intifadaen, og under den andre intifadaen har den igjen økt dramatisk. Mellom oktober 2000 og november

2001 forlot 2766 kristne Vestbredden, og av disse kom 1640 fra Betlehemsområdet og 880 fra Ramallah (Gutman 2002).

Det har ikke vært utført meningsmålinger blant kristne palestinere som emigrerer. Dette har gjort det mulig å hevde at den massive kristne emigrasjonen er et resultat av den israelske okkupasjonen og den medfølgende politiske og økonomiske ustabiliteten. En katolsk leder uttalte at «hovedgrunnen til den dramatiske økningen i kristne emigranter er den vedvarende militære okkupasjonen og at palestinere ikke får opprette en suveren stat hvor kristne arabere kan føle seg hjemme økonomisk, politisk, kulturelt og åndelig» (Shavit og Bana 2001). Den omtalte «dramatiske økningen» i kristnes emigrasjon kan imidlertid ikke skyldes en «vedvarende» situasjon. Skal man forklare den dramatiske økningen i kristen emigrasjon fra PA-kontrollerte områder må man derfor peke på et fenomen som først nylig har gjort seg gjeldende.

I 1994 var Betlehem den byen i det hellige land som hadde størst kristen befolkning, i følge Christian Information Center. Dette var det året PA overtok kontrollen over Betlehem og omegn. Men siden den gang har antallet kristne blitt redusert til kun en tredjedel av byens totale befolkning. Så selv om de kristne har vært i flertall i betlehemsområdet gjennom flere hundre år, utgjør de nå bare 30.000 av områdets 130.000 innbyggere³.

Den franske journalisten Pierre Rehov har laget en dokumentarfilm som ser nærmere på palestinske kristnes utflytting fra områder styrt av PA. Filmen heter *Holy Land: Christians in Peril* (Det hellige land: Kristne i fare). På dokumentarfilmens hjemmeside står det følgende: «Kristnes utvandring er et resultat av mange faktorer. Kampen mellom israelere og palestinere er en av disse, i likhet med de økonomiske nedgangstidene som denne har ført med seg. Men det kanskje mest betydningsfulle er den religiøse undertrykkningen disse kristne står overfor fra sine muslimske naboer.» Et tidligere medlem av den amerikanske kongressen, J. C. Watts, mener utflyttingen av palestinske kristne skyldes følgende: De «fordrives ved at PA utsetter dem for vedvarende forfølgelse. I tillegg forstår de at de vil oppleve verre behandling i en eventuell fremtidig palestinsk stat» (Watts 1997).

De siste årene har forfølgelse på religiøst grunnlag blitt en stadig viktigere årsak til at kristne forlater områder styrt av PA. I drabantbyen Beit Sahour utenfor Jerusalem, en by nær Betlehem hvor det bor 80 prosent kristne, viste en spørreundersøkelse at 51,2 prosent av respondentene vurderer utflytting som følge av «de vanskelige politiske forholdene» (Det latinske patriarkatet 2001). I følge Bernard Sabella mener 41 prosent av de palestinske kristne på Vestbredden og i Gaza at emigrasjon er den viktigste trusselen mot kristne som lever under PAs styre. Dernest kommer den økonomiske forverringen (24 prosent) og islamisering (17 prosent) (Sabella 2001).

Som følge av deres spesielle sårbarhet overfor økonomisk og politisk ustabilitet, sier mange kristne fra seg retten til å bo i det hellige land. Shafik, en protestantisk prest på Vestbredden, er en av mange kristne palestinere som har latt seg intervjuet til denne boken mot at identiteten deres holdes skjult. Han forteller at de kristne palestinere er redde for hvordan fremtiden deres vil bli under PA. Den voksende fiendtligheten de kristne utsettes for har ført til at mange av dem konkluderer med at muslimene prøver å «kaste de kristne ut».

Den kristne minoriteten har en mye høyere emigrasjonsrate enn den muslimske majoriteten. Dette kan ikke forklares ved å vise til de vanskelige forholdene som det palestinske samfunnet som helhet står overfor. Det må finnes en faktor som er utelatt når man på denne måten prøver å forklare kristnes utflytting fra PA-kontrollerte områder. I følge tradisjonell islamsk lære blir kristne innbyggere i muslimske samfunn sett på som annenklassens borgere. Men denne faktoren alene kan ikke forklare den økende fiendtligheten de er blitt utsatt for de siste årene. Denne må oppfattes som et tegn på religiøs radikalisering. Konkret er det her snakk om fremveksten av islamsk ekstremisme i PA-kontrollerte områder.

B. Økning i islamsk religiøs ekstremisme og marginalisering av kristne arabere i områder som styres av de palestinske myndighetene

En viktig grunn til akutt sosial utrygghet blant den kristne befolkningen i områder som styres av PA, er den voksende styrken til islamsk fundamentalisme i disse områdene. Medlemmene i den islamske bevegelsen, som i hovedsak er fattige, unge og har store familier (El-Assal 1999) søker håp i religionen. De ser religionen som et attraktivt alternativ til myndighetene og samfunnet for øvrig, som har gått igjennom en rekke politiske og økonomiske nederlag. For dem er religionen både mål og middel (Minutes 2002). Den palestinske anglikanske biskopen Riah Abu El-Assal sier det slik: «Den islamske bevegelsen ser ut til å tilby sine tilhengere noe å leve for – og noen ganger også noe å dø for. Dette er en svært farlig utvikling, som det vil være vanskelig å snu» (El-Assal 1999:31).

1. Konsekvenser av den pågående intifadaen

De kristne palestinere har vært utsatt for økende politisk fiendtlighet i kjølvannet av den andre *intifadaen*. Dette har forverret deres allerede vanskelige situasjon. Professor Tsimhoni uttaler at «den islamske bevegelsens økende innflytelse over det arabiske samfunnet under *intifadaen* har resultert i økende vold mot kristne og deres institusjoner. Dette har forsterket identitetskrisen blant mange kristne, og fortvilelsen deres når de tenker på fremtiden i området har økt» (Tsimhoni 1993:29).

I følge en fremtredende evangelisk pastor med betydningsfulle kontakter på Vestbredden, har arabiske kristne foreldre i betlehemsområdet blitt truet av PA fordi «ikke noe kristent blod har blitt utgytt...Muslimer har ofret barna sine for saken, men kristne har ikke.» Etter å ha sett hvordan familiene og foreldrene til 'martyrer' (palestinske muslimer drept under stridighetene) har mottatt mat fra internasjonale giverorganisasjoner, har noen arabiske kristne uttrykt frykt for at de vil sulte som følge av at de fraråder barna sine fra å delta i intifadarelatert vold (Weiner 2002).

De religiøse skillelinjene mellom kristne og muslimer er blitt sterkere etter at den siste intifadaen brøt ut. Dette skyldes at de har inntatt ulike politiske standpunkter, som følge av at de har ulik religiøs tro. Mona, en 50 år gammel kvinne fra Betlehem⁴, uttaler at kristne kun «ønsker å leve i fred. De tror ikke at vold er veien til en palestinsk stat, og derfor tar de ikke del i dette.»

2. Pensum i skoleverket til de palestinske myndighetene

I det siste har det foregått en debatt omkring oppdatering av skolenes pensum. En prest sa i den forbindelse at diskusjonen var gjennomstyret av «det militante Islams økende innflytelse» (ROACO 2002:23). William Murray, formann i Religious Freedom Coalition, har bemerket at palestinske kristne ofte blir tvunget til å skrive barna sine inn på dyre private kristne skoler, som følge av pensumet det undervises i på PAs skoler. Murray har uttalt at «Jeg har snakket med kristne familier om hva som undervises i skolene. I følge det disse har sagt til meg, fremmes det i aller høyeste grad en 'dødskultur'. Glorifisering av selvmordsbombere og undervisning i å drepe jøder og amerikanere er en del av dette.» Denne kulturen styrkes av populariteten til Hamas og Islamsk Jihad.

Fundamentalistiske islamske grupper som Hamas og Islamsk Jihad er ikke avhengige av demokratisk tilslutning for å kunne øve innflytelse. Like fullt viser meningsmålinger at de har stor støtte blant den palestinske grasrota, og dette gir dem legitimitet (Gil 2000). Og selv om troverdigheten til disse gruppene tradisjonelt baserer seg på guddommelig – heller enn demokratisk – autoritet, fører den folkelige oppslutningen de har til at de blir politisk relevante – til og med i det PA-styrte skoleverket.

3. Fremvekst av Islam som en politisk maktfaktor

På 1980-tallet vokste Islam frem som en sterk politisk maktfaktor blant palestinerne. Dette har marginalisert de kristne i det politiske liv (Sabella 2000). En meningsmåling i forkant av valget til Palestinian Legislative Council (Selvstyrerådet) i 1996, viste at 23 prosent av de palestinske muslimene ville stemme på Hamas eller Islamsk Jihad. Blant de palestinske kristne respondentene var det ingen som sa de ville stemme på disse partiene (Sabella 2001).

Alliansen mellom det palestinske politiske lederskapet og de muslimske fundamentalistene har ført til utbredt bekymring. Mange frykter at religiøse motsetninger mellom muslimer og kristne vil styrkes, og at undertrykkelse av religiøse minoriteter vil bli offisiell politikk. En undersøkelse fra 2001 viser at 45 prosent av de kristne i Betlehem fryktet en forverring av forholdet mellom kristne og muslimer. 28 prosent av de spurte mente at islamske fundamentalister hadde ansvaret for det spente forholdet. Til sammenligning var det bare 15 prosent av de kristne palestinerne som mente at israelske myndigheter hadde ansvaret for den økende spenningen mellom muslimer og kristne (Sabella 2001).

Islamsk fundamentalisme får en stadig mer fremtredende plass innenfor den palestinske nasjonale bevegelsen. Dette skaper problemer for kristne. Om de blir sett på som motstandere av Islam, kan de bli utsatt for angrep fra muslimske fundamentalister. Angrep mot kristne kan også skyldes at kristendommen assosieres med sionisme og vestlig imperialisme (Nammur 2002). Antikristne holdninger blant palestinske muslimer styrket seg siden 11. september 2001, som følge av hva det muslimske samfunnet oppfatter som 'et nytt korstog' mot Islam, utført av vestlige, hovedsakelig kristne, land. Et av de kristne palestinske intervjuobjektene har fortalt at muslimer, både tidligere og nå, har kalt ham og andre kristne for 'korsfarere'. Dermed benyttes et begrep som vekker historiske assosiasjoner i den dagligdagse nedrakkingen som kristne utsettes for. Antivestlige

holdninger kan føre til antikristne holdninger, siden sionismen noen ganger blir sett på som kristendommens forlengede arm.

Biskop El-Assal forklarer dette med å si at «kristne i Midtøsten er i den uheldige situasjonen at muslimene oppfatter oss som løpegutter for Vesten. Ekstremistene ser oss som fiender, på samme måten som de ser jøder som fiender. Jeg har hørt fundamentalistiske grupper i Palestina si: 'Etter lørdag (jødenes hviledag) kommer søndag (de kristnes hviledag)' – og da kjenner jeg at det går kaldt igjennom meg.» (El-Assal 1999: 132). På vegger i Gaza er det mye graffiti med et lignende budskap til de truslene El-Assal hørte, og de gir for eksempel uttrykk for at «når de er ferdig med lørdagsfolket skal de ta søndagsfolket» (Alpert 1997:7).

Palestinske kristne forteller at de blir sett på som annerledes enn andre palestinere, som følge av troen sin. Saber Razi Nashash, en 22 år gammel palestinsk kristen bygningsarbeider fra Beit Jallah (en forstad til Betlehem), ble intervjuet der 6. august 2002. Han sa følgende:

Når du går til et sted hvor majoriteten er muslimer, og hvor det er svært få kristne, ser du gjerne hvordan de stirrer på deg. De ser et kors, og du føler at de misliker deg eller at noe er galt. Du føler deg avvist og merker at du ikke hører hjemme der.

Lina Atallah, resepsjonist i *Silesian Convent and Church*, fortalte om hvordan livet hennes hadde endret seg rundt to år etter at PA fikk kontrollen med Betlehem. Hun beskrev den muslimske holdningen til kristne slik:

De spytter på oss og prøver å tvinge oss til å gå med slør. [Den islamske] fastemånedden Ramadan starter om noen få dager. Da kan vi oppleve å bli arrestert av det palestinske politiet om vi røyker eller spiser på offentlige steder...Muslimene ønsker å bli kvitt oss, de ønsker at vi skal leve slik som dem.

II. Hvordan den omfattende forfølgelsen av kristne arabere utføres

Forfølgelsen av palestinske kristne utføres på mange ulike måter og er svært utbredt, selv om den ikke er allment akseptert. Denne institusjonaliserte diskrimineringen påvirker praktisk talt alle sider av livet og har blitt en uatskillelig del av palestinske kristnes eksistens.

A. Sosial og økonomisk diskriminering

Etter at Yassir Arafat fikk kontrollen over Betlehem i 1994, endret han kommunegrensene til Betlehem og de overveiende kristne forstedene Beit Jallah og Beit Sahour. Han utvidet byens kommunegrenser til å inkludere de 30.000 muslimene i de omkringliggende flyktningleirene – Dehaisheh, El-Ayda og El-Azeh – og tusenvis av mennesker i som bodde i området til beduin stammen Ta'amarah (Davis 2002). Disse grensejusteringene førte med seg en drastisk endring av den demografiske balansen i Betlehem. I tillegg ble muslimer i Hebron oppmuntret til å flytte dit (Raab 2003). Som et resultat av dette ut-

gjorde de kristne på Jesu fødested bare 20 prosent av befolkningen i 2001, noe som drastisk påvirker utfallet av lokale valg. I 1990 utgjorde de kristne i Betlehem en majoritet på 60 prosent.

Da det ble lagt press på bystyret for å godkjenne noen større muslimske boligprosjekter i sentrum av Betlehem, gikk ni kristne folkevalgte av i protest. Arafat valgte da Muhammed Jabari, en muslim fra Hebron, som guvernør i Betlehemsdistriktet. «Hele den politiske strukturen i byen – både på det byråkratiske, sikkerhetsmessige og politiske området – ble til slutt rensset for kristne. I dag blir Betlehemsområdet i praksis styrt av den lokale Fatahlederen og gjengen hans» (Davis 2002).

Noen av de mest åpenlyse utslagene av samfunnets diskriminerende holdninger mot palestinske kristne finner vi på arbeidsmarkedet. Det er svært vanskelig for kristne å få seg en jobb. Den kristne palestineren Ghada Mansour, var tidligere produsent av et nyhetsprogram på den PA-kontrollerte radiostasjonen *Voice of Palestine*. Mansour fortalte at radiostasjonens nyhetsleder fortalte henne at «kristne navn burde ikke bli lest opp på luften sammen med navnene til andre programmedarbeidere.» Ved en annen anledning uttrykte mange kolleger forferdelse da hun fortalte dem at hun var kristen. «Atmosfæren,» sa hun, «bidro til at jeg bestemte meg for å slutte i jobben» (Sennot 1999).

De fleste kristne, spesielt i Betlehem, har vært avhengig av turistnæringen for å tjene til livets opphold. Etter at den siste intifadaen brøt ut har de derimot mistet sin hovedinntektskilde, og det er bortimot umulig for dem å finne arbeid innenfor andre næringer.

B. Boikott og utpressing av kristne bedrifter

Sami Abu Aita, styremedlem i Betlehems handels- og industrikammer, ble intervjuet 9. mai 2003. Da fortalte han at hotellet hans, Paradise Hotell i Betlehem, var blitt ødelagt i en skuddveksling mellom militante palestinere og israelske soldater. Han klaget over at «islamske banker gir rentefrie lån. Ingen hjelper [meg] fordi [hotellet] er eid av en kristen.»

En luthersk pastor ble intervjuet 15. november 2001 i Jerusalem. Han forteller at plassen foran Fødselskirken i Betlehem tradisjonelt var fylt av kristne butikker, men at den muslimske boikotten har ført til at flere av disse har gått konkurs. Mange muslimer, spesielt medlemmer av de ulike 'sikkerhetsstyrkene', presser i økende grad kristne butikkeiere til å legge ned.

I tillegg til den muslimske forbrukerboikotten, er kristne bedrifter også utsatt for utpressing fra militante muslimer. William Murray ble intervjuet 11. februar 2003. Han omtalte utpressingen slik:

Jeg kjenner mange forretningsmenn som har blitt utsatt for utpressing. Det finnes faktisk ikke et eneste unntak blant kristne forretningsmenn. Mange av dem har gått konkurs – bortimot 90 prosent. Kristne forretninger nær Fødselskirken har blitt tvunget til å betale beskyttelsespenger for å kunne fortsette...de fleste bestikkelsene og beskyttelsespengene er selvsagt betalt kontant.

George, en palestinsk kristen fra Betlehem som ble intervjuet 26. juli 2004, fortalte om en armensk kristen som eier en gullsmedforretning. Han ble utsatt for utpressing av PA på en ordinær forretningsreise til Gaza. Omtrent seks måneder før intervjuet hadde armereren forsøkt å selge to kilo med dyre gullsmykker i Gaza. Mens han var der ble han

stanset opp av politiet og satt i varetekt. Det bør poengteres at gullsmeden opererte helt lovlig. Han hadde alle nødvendige tillatelser, både når det gjelder produksjon og salg av gullsmykkene. Faktisk er det slik at alle gullsmykker som produseres i PAs områder blir stemplet. Derfor kan det ikke ha eksistert noen juridisk tvil når armenerens gull ble undersøkt.

Armeneren ble fortalt at han skulle legge alle pengene og alt gullet på bordet i politiets forhørsrom. Han ble så banket opp i seks-sju timer, og deretter fikk han tilbud om å få gå mot at han ga fra seg halvparten av gullet. Dette nektet han og ble derfor banket opp i ytterligere to timer. Politiet tok deretter armbåndsuret og ringene hans, i tillegg de 6.000 dollarne han hadde i kontanter og halvparten av gullet. Etter dette fikk han lov til å gå.

Mannen gikk så til PAs Industri- og handelsdepartement og rapporterte hva som var hendt. Han ble da fortalt at «det er ikke første gang dette skjer», og at den eneste sjansen han hadde var å snakke med Arafat personlig. På spørsmål om dette skjedde kun fordi han var kristen, svarte George uten å nøle at «det dreier seg om at han ikke er muslim.» George forklarte at en muslim som driver innenfor det samme yrket og er like velstående, helt klart har større makt enn hva en kristen har mulighet til å få. Blant annet vil muslimen ha kontakter innenfor hæren og politiet. På den annen side er kristne tvunget til å betale bestikkløser for å kunne fortsette å drive næringsvirksomhet. Om vi skal bruke Georges måte å si det på, er dette enkelt: «Litt [bestikkløser] hver uke.»

Konsekvensene av å nekte å betale kan være dødelige. Under den pågående intifadaen nektet den kristne eieren av en kafé på plassen foran Fødselskirken å betale beskyttelsespenger til et medlem av Al Aksas martyrbregader. Khaled Abu Toameh, Jerusalem Post-reporteren som skriver om arabiske forhold, ble intervjuet om dette den 7. oktober 2002. Han forteller at forretningsmannen først ble anklaget for å være kollaboratør og senere skutt i øyet. Til slutt ble han tvunget til å forlate landet, etter å ha bodd i Betlehem i 30 år.

C. Krenkelse av eiendomsretten til fast eiendom

Artikkel 17 i Verdenserklæringen om menneskerettighetene slår fast at «Enhver har rett til å eie eiendom.» På samme måte slås det fast i Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheters del III, artikkel 6, at «I stater hvor dødsstraffen ikke er avskaffet, må dødsdom bare idømmes for de mest alvorlige forbrytelser...Dødsstraff kan bare fullbyrdes etter endelig dom avsagt av en kompetent domstol.»

Som et klart brudd på disse bestemmelsene, foreskriver den palestinske landloven dødsstraff for alle som selger land til jøder. Måten loven tolkes på blant menigmann, i følge kristne som har uttalt seg til avisen *Boston Globe*, er at det er generelt forbudt å selge land til ikke-muslimer. Denne tolkningen, sier de, får støtte fra Jerusalems mufti, sjeik Ekrima Sabri, som ble innsatt av Arafat. Han har utstedt en fatwa [en muslimsk juridisk erklæring] for å slå fast dette (Sennott 1999).

Når myndighetene stiller seg bak denne formen for utpressing, blir det vanskelig for kristne å kjøpe og selge land og fast eiendom. Dette gjelder også kjøp og salg mellom kristne.

Beviser for at det forholder seg slik kom frem i et hemmelig intervju i Ramallah med Ramzi, en palestinsk kristen mann. Han fortalte om hvordan han var blitt truet på livet da han ønsket å selge en tomt til kristne. Kjøperne ønsket å bygge en skole. En kristenleder har uttalt at «[PAs] landlovgivning er en trussel mot oss» (Klein-Halevi 1997a).

I tillegg til vanskelighetene forbundet med å kjøpe land, er krenkelsen av kristnes eiendomsrett så utbredt at selv internasjonalt anerkjente hellige steder på Vestbredden er truet. De blir både utsatt for hærverk og vanhelliget av PA, uten at dette får konsekvenser. PA har påtatt seg juridiske forpliktelser når det gjelder Vestbredden og de hellige stedene der. Dette gjorde de i form av en pressemelding som PAs informasjonsdepartement sendte ut i 1997: «Det palestinske folket og PNA⁵ har påtatt seg sin selvfølgelig rettighet til å kontrollere deler av det palestinske landområdet. Det viktigste området som nå er kommet under palestinsk nasjonal suverenitet er den palestinske byen hvor Jesus Kristus ble født – Betlehem» (Det palestinske informasjonsdepartementet 1997).

Dessverre har de ikke gitt en slik beskyttelse. Som Said Ghazali skrev i den palestinske ukeavisen *Jerusalem Times*: «Gravplasser har blitt skjendet i Betlehem. I Nasaret... ble eiendeler ødelagt og kristne symboler vanhelliget. Kirkefolket ble forhindret fra å besøke kristne møter. Det er skapt en atmosfære av frykt» (Ghazali 1999).

Abu Toameh har rapportert om hvordan palestinske muslimer noen ganger har brutt seg inn i kristne klostre og stjålet gull og andre verdisaker. Nonnene og prestene har ikke klart å stanse vandalene selv, mens PAs sikkerhetsstyrker har vist manglende interesse for og/eller kompetanse til å etterforske innbruddene. Dette har ført til at vandalene kan operere fritt uten at de behøver å være redde for at det skal få konsekvenser for dem. Abu Toameh skriver at «PA arresterer folk en gang imellom, men man kan slippe unna om man betaler penger. Hvis man gir bestikklser, slipper man ut.»

D. Kriminelle handlinger mot kristne arabiske kvinner

Av alle former for overgrep mot palestinske kristne, er det misbruk av kvinner som tydeligst viser alvor i situasjonen og hva de palestinske kristne må gjennomgå. Slike overgrep synliggjør også hvordan islamistiske holdninger ligger til grunn for behandlingen av kristne som annenklassens borgere med dhimmi-status. Den eldgamle dhimmi-statusen har kunnet vekkes live igjen som følge av unnfallenhet fra PAs side. Det er verdt å poengtere at dette ikke utelukkende sier noe om muslimers holdninger til kristne, ettersom fenomenet var sjeldent før PA kom til makten. Det er heller PAs ineffektivitet eller uvilje til å hankses med problemet som har ført til en slik betydelig økning i og utbredelse av seksuell trakassering og voldtekter.

Inaz Jiries Hanna Muslah, en 23 år gammel palestinsk kristen lærer ved Joy School i Beit Sahour, ble intervjuet i Beit Jallah 26. august 2002. Hun sa at sjikanering av kristne jenter på offentlig sted startet da PA kom til makten etter 1993. «Tidligere [skjedde] ikke slike ting.» Før «kunne vi gå hvor vi ville, vi kunne spasere gatelangs,» men nå «går vi ikke alene på gaten på grunn av disse forferdelige hendelsene. Jeg foretrekker å gå sammen med min bror, min mor eller min far.»

Sana Razi Nashash, en 24 år gammel student ved Open University som kommer fra Beit Jallah, ble også intervjuet 26. august 2002. Hun delte synet på at den seksuelle

trakasseringen ble utbredt først etter at PA overtok som myndigheter i området. Siden PA ikke gjør noe for å stanse overgrepene, mener hun overgriperne føler at de fritt kan gjøre slike ting uten å måtte stå til regnskap. Nashash føler seg som fange i eget hjem som følge av den utbredte trakasseringen av kristne kvinner. «På dette klokkeslettet ville jeg ikke kunne gå på gaten. Selv ikke klokken sju kan jeg gå ut alene, men før [PA kom til makten] pleide jeg å gå på jobb uten problemer, også på kveldstid.»

I august 1997 prøvde en militant islamist å tvinge kvinnene i den overveiende kristne landsbyen Beit Sahour til å kle seg i henhold til muslimske normer. I denne forbindelse angrep han en ung kvinne med utringet bluse. Dette resulterte i at nesten 200 kristne marsjerte til PAs lokale politistasjon. I urolighetene som fulgte ble sju personer skadet. Professor Tsimhoni uttaler at «det blir stadig mer vanlig å tvinge muslimske kleskoder på kristne i betlehemsområdet. Volden mot kristne har økt betydelig, og noen ganger innebærer dette angrep på kvinner.» (Tsimhoni 2002). Som et resultat av dette blir kristne jenter nå opplært til å kle seg på samme måten som muslimske jenter, slik at de unngår denne typen problemer. Muslah fortalte at også mange kristne kvinner nå vil gå over til å kle seg i tradisjonelle muslimske klær for å unngå trakassering.

Overgrepene mot palestinske kristne kvinner begrenser seg ikke til verbal trakassering og trusler. Voldtekter av kristne kvinner utført av muslimske menn er utbredt, og dette er kanskje det mest tydelige eksemplet på måten hvordan mennesker nektes de mest grunnleggende menneskerettighetene som følge av deres religiøse identitet.

I følge artikkel 7 (g) i vedtektene til den internasjonale straffedomstolen, kategoriseres voldtekt som en forbrytelse mot menneskeheten, i de tilfellene offeret er valgt med bakgrunn i hennes religion. Selv om det er vanskelig å dokumentere slike ting, tyder de tilgjengelige bevisene på at palestinske kristne kvinner er i en svært vanskelig situasjon. Dette må tas på alvor.

Det er verdt å nevne at holdningene til voldtekt i land i Midtøsten er totalt forskjellig fra de vi finner i Vesten. I vestlige land får voldtatte kvinner terapi for posttraumatiske lidelser. Slik er det ikke i Midtøsten. Jenter som har blitt voldtatt blir sett på som 'skitne' og uegnet for ekteskap. Siden voldtekter bringer slik skam over ofrene, er få mennesker villige til å snakke åpent om dette. Amnesty Internationals rapport *Menneskerettigheter er kvinnerettigheter* fra 1995, tar blant annet opp voldtektsproblematikken i land i Midtøsten. I rapporten kan vi lese følgende: «I en voldtektssak er det offeret som har bevisbyrden. Hvis en kvinne ikke klarer å bevise at hun var tvunget til å ta del i den seksuelle omgangen, kan en domstol dømme henne for å ha utført zina [utenom-ekteskapeleg seksuell omgang].» (Amnesty 1995).

Kulturforskjellene mellom de muslimske og kristne palestinske samfunnene forklarer et stykke på vei bakgrunnen for hvorfor kristne kvinner voldtas og hvordan folk reagerer på dette. I følge Abu Toameh er det ikke domstolene voldtektsforbrytere frykter når de forulemper muslimske kvinner, men «slagsmål med andre innbyggere...alle har i bakhodet at de kan slippe unna med det om de forulemper kristne.» De kristne møter ikke bare større begrensninger enn andre når det gjelder å få sin rett gjennom rettsapparatet til det muslimskdominerte PA. Men, som Abu Toameh sier det, «Du kan skade et medlem av en kristen familie uten å oppleve at 300 mennesker angriper deg.» I det kristne samfunnet finnes det ikke noe tilsvarende den årvåkne justisen som bidrar til å beskytte muslimers døtre.

David Ortiz, en evangelisk pastor, tror hensikten bak mange av voldtektene er å redusere størrelsen på den kristne befolkningen. Dette skyldes at det er vanlig blant kristne menn å se på voldtatte kvinner som uegnede til å gifte seg og føde barn. Muslahs forklaring støtter opp under dette. Hun forteller at kristne kvinner noen ganger blir voldtatt for at de ikke lenger skal ha mulighet til å finne en kristen ektefelle. «Noen muslimske menn voldtok flere kristne jenter...Som en følge av dette kan hun ikke gifte seg...Folk ser på henne som en voldtatt kvinne. Dette vil ryktes, og hun har ingen mulighet til å bli gift etter dette,» sier Muslah.

En palestinsk kristen fra Betlehem som ønsker å være anonym av frykt for represalier, forteller om en hendelse fra 2001. På denne tiden skjedde det svært mange voldtekter. Han forteller at noen muslimske menn fra en av flyktningleirene like ved prøvde å dra en kristen jente inn i en bil for å voldta henne. En gruppe kristne menn trådte raskt opp for å redde jenten, og en av de muslimske ugjerningsmennene ble såret i basketaket som oppstod. Dette førte til at de kristne redningsmennene ble arrestert, mens det ikke ble tatt ut tiltale mot seksualforbryterne.

I tillegg til voldtekter, blir kristne kvinner presset av muslimske menn til å inngå ekteskap med dem. Dette er i strid med artikkel 16 i Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Ekteskap må bare inngås etter fritt og fullt samtykke av de vordende ektefeller.» George forteller om en slik hendelse som skjedde før den siste intifadaen begynte. En relativt fattig muslimsk familie bodde tilfeldigvis like ved en rik kristen familie. Den muslimske familien tok med seg en sjeik (en person som kan forrette i et muslimsk bryllup) og oppsøkte den kristne familien. De krevde at datteren i den kristne familien, som var kjent for sin skjønnhet, skulle gifte seg med deres sønn. Faren i den kristne familien ba om en to dagers tenkepause. Den muslimske familien aksepterte dette, men så ombestemte de seg. De møtte opp på døren til den kristne familien allerede dagen etter. Denne gangen var sønnen i den muslimske familien dresset opp i bryllupsklær, og han kom sammen med sjeiken og femten muslimske menn. I følge George tror muslimene at «de kristne er svake. Derfor benytter de sine store familier og våpen til å true de kristne».

Men i dette uvanlige tilfellet åpnet familiefaren ild mot det muslimske følget. Som en følge av dette ble tre mennesker drept og ti såret. Sammen med familien sin dro den kristne faren umiddelbart fra de PA-administrerte områdene. I andre tilfeller har kristne fedre blitt presset til å la muslimer gifte seg med døtrene deres, som følge av at tjenestemenn i PA har truet dem på livet.

E. Palestinske myndigheters oppfordring til motstand mot kristne

Palestinske muslimers holdninger overfor kristne er ikke begrenset til en isolert del av befolkningen. De reflekterer og blir gjennomgående støttet opp av holdningene til den overveiende muslimske ledelsen i PA. Det er ikke uvanlig at de som holder prekener i moskeer rakker ned på kristendommen og kristne araberne. Dr. Ahmad Abu Halabiya, medlem av det PA-oppnevnte '*Fatwarådet*' og tidligere rektor på det islamske universitetet i Gaza, holdt 13. oktober 2000 tale i en moske i Gaza. Talen, som var en del av fredagsgudstjenesten, ble direktesendt på PAs tv-stasjon. Abu Halabiya sa blant annet følgende:

Den allmektige Allah har formant oss til ikke å alliere oss med jøder eller kristne, til ikke å like dem, samarbeide med dem, støtte dem eller inngå skriftlige avtaler med dem...Som Allah sa det: 'Å, du som tror, ikke allier deg med jødene og de kristne, for de er hverandres allierte. De av dere som tar dem som allierte vil fullt og helt bli en av dem' (Middle East Research Media Institute 2000).

Den delen av islamsk lov som gir kristne dhimmi-status, gir religiøs legitimitet for antikristne holdninger blant troende muslimer. Siden den islamske innflytelsen gjennom-syrer hele PAs statsapparat, er derfor forfølgelsen av den kristne befolkningen blitt insti-tusjonalisert. Joseph Farah, en libanesisk-amerikansk kristen som er redaktør for nettstedet *WorldNetDaily*, sier følgende:

Alt USA trenger å gjøre om de vil granske Arafats og Abu Mazens intensjoner, er å se nærmere på menneskerettighetsforholdene for kristne i områder som styres av PA. De blir rett og slett fordrevet. De blir drept. De blir voldtatt. De blir systematisk for-fulgt. De blir sjikanert. De blir truet. Og alt dette skjer før Arafat i det hele tatt har fått en stat. Hvor mye verre vil forholdene være når Arafat og Mazen har sin egen stat, etablerer diplomatiske forbindelser med USA og Vesten igjen trapper opp den økonomiske bistanden? (Farah 2003).

Mange palestinske kristne har fortalt om hvordan levevilkårene deres ble drastisk forandret etter at PA i 1995 tok over styret av områder på Vestbredden hvor det bor kristne. Blant de kristne palestinske intervjuobjektene var det en sterk tendens til å foretrekke livet slik det var før PA tok over styret av Betlehem og omegn i 1994. Ronnie Saba, en 29 år gammel palestinsk kristen fra Beit Jallah, forteller at de antikristne holdningene har blitt styrket. Som en følge av dette reiser han ikke lenger til muslimsk-dominerte områder på Vestbredden. «Jeg har vært utsatt for mye forskjellig. Derfor drar jeg ikke lenger utenfor Beit Jallah,» uttaler han. Inaz Jiries Hanna Muslah sa rett ut at hun foretrakk tiden før PA, siden «de [PA] er muslimer alle sammen, og de liker ikke kristne».

Den viktigste hensikten med en statsmakt er å sørge for at i det minste de aller mest grunnleggende borgerrettighetene blir ivaretatt. Hvis myndighetene ikke klarer dette, er det grunn til at det internasjonale samfunnet går dem nærmere etter i sømmene for å finne ut hva som er årsaken til disse menneskerettighetsbruddene. Man må se i øynene at de grunnleggende menneskerettighetene til kristne på Vestbredden har kommet stadig mer under press, etter at PA fikk kontrollen med kristne områder der. Mange palestinske kristne fortalte om drastiske forandringer i livene sine etter at PA overtok kontrollen over områder med kristen befolkning.

I juli 1999 gikk 30.000 kristne i Beit Jallah til streik, for å protestere mot PAs urettferdige politikk overfor dem. *Boston Globe* skrev om dette i en artikkel med tittelen «Kristne under palestinsk styre er redde». I denne artikkelen omtaler Charles M. Sennott en palestinsk kristen småbutikk-eier i Betlehem, Mary Taljia. «Kristnes levekår under de palestinske myndighetene har gjort [henne] bitter,» skriver han. I artikkelen står det også at «palestinske kristne frykter institusjonell diskriminering fra de palestinske myn-dighetene» (Sennott 1999).

Den første osloavtalen, *Prinsipperklæringen om midlertidige selvstyreordninger*, inneholder en oversikt i artikkel VI, paragraf 2, over PAs myndighet og ansvar. Om-

rådene som listes opp er utdanning, kultur, helse, sosial velferd, direkte beskatning og turisme. På alle disse områdene finnes det beviser for at kristne diskrimineres. I tillegg kan muslimer dra fordeler av at en selv eller andre medlemmer av klanen har forbindelser sentralt plassert i administrasjonen. Kristne har ikke slike forbindelser i samme grad.

I tillegg til at kristne føler seg diskriminert på jobbmarkedet, nevner de også tilfeller av diskriminering i utdanningssektoren, i helsesektoren og når det gjelder andre goder som myndighetene har ansvaret for. Den tidligere nevnte lutherske pastoren fortalte at Saudi-Arabia noen ganger gir matvarehjelp. Kristne blir da fortalt at de ikke er berettiget til å motta slik hjelp, siden de ikke er muslimer. Samtidig skummer PA fløten av gaver fra kristne i utlandet. Disse gavene, som var tiltenkt kristne trossøsken i de palestinske områdene, blir angivelig brukt til velferdstiltak for palestinere generelt.

F. Palestinske sikkerhetsstyrkers manglende beskyttelse av kristne

Artikkel VIII i *Kairoavtalen*, en midlertidig fredsavtale som ble inngått under Oslo-prosessen, lister opp «tiltak for sikkerhet og offentlig orden» som skal gjennomføres i de palestinske områdene. Artikkel IX i samme avtale beskriver behovet for å bygge opp en palestinsk politistyrke. Og PA har opprettet sikkerhets- og politistyrker, noe som også er i tråd med prinsipperklæringen fra 1993.

Antall ansatte i PAs sikkerhets- og politistyrker var ett av stridsspørsmålene som flere ganger lammet fredsforhandlingene under Osloprosessen. PA fikk tillatelse til å ha en politistyrke bestående av seks avdelinger. Men det er usikkert hvor mange sikkerhetsorganisasjoner PA virkelig har, selv om menneskerettighetsgrupper og utenlandske journalister har prøvd å få klarhet i dette.

Bassam Eid, leder for Palestinian Human Rights Monitoring Group (PHRMG), erkjente i et intervju at «ingen egentlig vet» hvor mange sikkerhetsorganisasjoner som eksisterer, men at han selv kjente til ti. Usikkerheten omkring antallet sikkerhetsstyrker og hvilke oppgaver de har, har ført til at «den palestinske befolkningen og det internasjonale samfunnet har fått inntrykk av at det finner sted en ukontrollert og vilkårlig oppbygging av sikkerhetsstyrker. Det er uklart hvor i PA-hierarkiet de ulike sikkerhetsstyrkene hører til og hvordan ansvaret og oppgavene deres er definert. Dette åpner for rivalisering mellom de ulike sikkerhetsstyrkene, menneskerettighetsbrudd og vilkårlighet i hvordan saker håndteres» (Price and Lenchner 1998:10).

I en rapport fra 1998, utgitt av USAs utenriksdepartements avdeling for demokrati, menneskerettigheter og arbeid, ble det vist til at tjenestemenn i PAs sikkerhetstjenester ofte unnlater å følge de lovene som gjelder på Vestbredden og i Gaza når det gjelder arrestasjoner og fengsling. En del av problemet er at PAs sikkerhetspersonell mangler kunnskaper om lovverket. De har manglende kjennskap til hvilke prosedyrer som skal følges under arrestasjoner, fengsling og forhør, og de kjenner ikke til grunnleggende forhold når det gjelder menneskerettighetene.

Når så PAs politistyrker ofte ser på kristne som 'forrædere' eller 'israelske kollaboratører', opplever disse en konstant trussel om forfølgelse. Mange kristne har blitt fengslet tilsynelatende uten grunn og uten at de har blitt konfrontert med konkrete anklager. I ettertid har de så blitt anklaget for 'samarbeid med Israel' (B'tselem 1994). Et eksempel på

dette kom frem i et hemmelig intervju med to brødre. Etter å ha sittet fengslet i lang tid, ble en av dem omsider anklaget for å være kristen og for å samarbeide med Israel.

Muhammad Bak'r, en tidligere muslim som har konvertert til kristendommen, ble fengslet av PA. Han beskrev hvordan han ble torturert i ett av PAs fengsler. Hendene hans var bundet på ryggen med et rep som hang ned fra taket, og slik måtte han henge i flere dager (Raab 2003). En venn som hadde besøkt Bak'r i fengslet bekrefter at han ble torturert (Klein-Halevi 1997). Selv om PA anklaget Bak'r for å selge land til jøder, er det allment antatt at han ble holdt fengslet fordi han delte ut bibler til muslimer (Raab 2003). Bassam Eid er overbevist om at Bak'rs skriftlige tilståelse om at han hadde solgt land, ble tvunget frem under tortur (Klein-Halevi 1997b).

William Murray fikk høre fra en palestinsk kristen venn om en hendelse fra november 2002. Da ble den fjorten år gamle nevøen til en som hadde konvertert til kristendommen passet opp og knivstukket på vei hjem fra skolen. Gutten døde av skadene. Drapet ble utført av en atten år gammel muslim mens en lærer var til stede. Men saken ble aldri anmeldt til politiet, og offerets familie ble bedt om å fjerne liket. Broren til offeret hadde flyktet til Israel etter å ha blitt torturert gjennom flere måneder mens han var i fengsel. Murray tror motivet for mordet var å få broren til offeret tilbake til Vestbredden under begravelsen, slik at han også kunne bli drept.

Politiets holdning til kristne er en av de mest åpenbare formene for institusjonell forfølgelse. I et intervju 24. september 1998 omtalte en protestantisk kristenleder dette med å si at kristne føler de er uten beskyttelse. Han begrunnet dette med at PAs politistyrker ikke griper inn og hjelper kristne under konfrontasjoner med muslimer. Et eksempel på dette fikk vi sommeren 1997, da det fant sted en voldelig konfrontasjon mellom muslimer og kristne i landsbyen Beit Sahour. Mens dette pågikk åpnet PA-politiet ild mot den kristne folkemengden, slik at seks mennesker ble skadet. Uroen ble etterfulgt av nye konfrontasjoner i både Beit Sahour og Bijanan, og da unnlot PA-politiet å beskytte det kristne samfunnet på en adekvat måte⁶.

Vanligvis unnlater palestinske kristne å anmelde forhold til PA-politiet, når de utsettes for sjikane og det som verre er av muslimske ekstremister. I følge Shafik, en protestantisk kristenleder, er mange for redde til å snakke om det de har opplevd – de mener det er farlig å gjøre dette fordi det kan føre til mer forfølgelse. Palestinske kristne forblir tause fordi de opplever at PA-politiet er fiendtlig innstilt mot dem. Sana Razi Nashash husker hvordan hun ble sjikanert av en mann på gaten. Neste dag, på vei til politiet for å anmelde forholdet, så hun gjerningsmannen iført PAs polituniform. Da bestemte hun seg for ikke å levere anmeldelsen.

G. Sharialovgivning i utkastet til de palestinske myndighetenes konstitusjon

De palestinske myndighetene har valgt å innføre to parallelle lovsystemer i de palestinske områdene. Dette er islamsk lovgivning, sharia, og sekulær demokratisk lovgivning. På de områdene av det palestinske samfunnet hvor det ikke foreligger sekulær lovgivning, er det dermed tradisjonell islamsk lov som gjelder. Institusjonelle mangler i PAs administrative system, gir religiøse fraksjoner (som Hamas) mulighet til å fylle alle tomrom.

Sharia har fått legitimitet ved at denne lovgivningen til og med er med på å danne grunnlaget for utkastet til konstitusjon.

Gjennom utkastet til konstitusjon har de palestinske myndighetene på denne måten vist at de ønsker å tvangsinnføre *Sharia* for alle palestinere, uavhengig av hvilken religion man måtte ha (Middle East Information Center 2004). Det betyr at selv en høytstående offentlig tjenestemann som dagens ordfører i Betlehem, Hannah Nasser, må rette seg etter islamsk lov. Arafat påbød at alle skulle faste under den muslimske fastemåneden Ramadan. Dette innebærer å avholde seg fra å spise, drikke og røyke fra soloppgang til solnedgang gjennom hele denne måneden. PHRMG har også rapportert at «voldelige personlige konflikter noen ganger oppstår mellom sekulære og religiøse muslimer – og mellom muslimer og kristne. Bakgrunnen kan være hvordan kvinner kler seg, spising under Ramadan og lignende» (Price and Lenchner 1998:10).

Ved å gi *Sharia* forrang fremfor andre former for lovgivning, gjør PA de kristne palestinerne sårbare i juridisk forstand. Dette skyldes at de i følge *Sharia* har en annen status enn sine muslimske naboer. Bashir Gemayel (libanesisk president som ble drept i 1982) sa en gang at «en kristen...har ikke fulle statsborgerlige og politiske rettigheter i noen av de landene som en gang ble erobret av Islam» (Gemayel 1983: 37-8).

Organisasjonen *Evangelicals for Middle East Understanding* (EMEU) representerer nordamerikanske kirker, organisasjoner og enkeltpersoner. Formålet med EMEU er å fremme samarbeid og forståelse mellom ulike religiøse grupperinger i Midtøsten. Organisasjonen har fulgt med på hvordan PA har latt *Sharia* bli «det viktigste grunnlaget for lovgivningen», og den «er spesielt bekymret for hva PA kan komme til å gjøre for å begrense utøvelsen av folks tro, som for eksempel åpen diskusjon av teologiske spørsmål» (Center for Middle Eastern Studies 2004).

En FN-rapport fra 1999 antydte at PAs juridiske rammeverk* var underutviklet, og at den dømmende makt (domstolene) stod svakt. På tross av at rettsapparatet i følge loven hadde selvstendig myndighet og var uavhengig av den utøvende makt (Arafat og regjeringen), var det fortsatt Arafat som hadde det avgjørende ordet. I en amnestyrapport fra mai/juni 1999 står det at «PA har nektet å sette ut i livet kjennelser fra sin egen høyesterett om å løslate fanger. Likeledes har de ignorert henstillinger fra nasjonalforsamlingen om å løslate personer som holdes uten lov og dom». Kjennelser i rettssystemet blir i praksis ignorert av PAs sikkerhetsstyrker.

Terje Rød-Larsen var en tid ansatt ved det norske representasjonskontoret for de palestinske områdene. Arbeidet hans der bestod i å fremme demokrati, menneskerettigheter og lov og orden i Gaza og på Vestbredden. På denne tiden ble han intervjuet av Bassam Eid. I intervjuet fortalte Rød-Larsen at han ser det som naturlig for et samfunn å vende seg til tradisjonelle måter å løse konflikter på, når rettsvesenet blir sett på som ineffektivt og upålitelig (han tenkte da på tiden da de palestinske områdene var under israelsk styre). Siden nå PAs domstolssystem er i forfall, sa Rød-Larsen, er deler av ansvaret på det lokale plan blitt «overtatt av tradisjonelle sosiale institusjoner og prak-

* Her vises det til rettssystemet i ordets videste forstand: grunnlov, lover, domstoler, hvordan lover blir til, hvordan disse benyttes, forholdet mellom lovgiver og domstolene osv.

siser» (Eid 1997: 14). Derfor, selv om PAs domstoler i teorien er kompetente til å være lovens voktere, finner det nå sted en generell tilbakevendelse til tradisjonelle former for konfliktløsning⁷.

Resultatet er en 'dømmende makt' som ikke tar hensyn til de kristne. At kristne blir behandlet som annenklassens borgere, eller *dhimmi-er*, er en nødvendig konsekvens av tilbakevendelsen til tradisjonelle muslimske religiøse holdninger. En tradisjonell muslimsk form for konfliktløsning kalles *Sulha*. I følge Rød-Larsen kan kristne som tar del i denne formen for konfliktløsning bli møtt med en stor grad av fiendtlighet fra den muslimske mellommannen som er ansvarlig for å fremforhandle en avtale.

III. Benektelse og selvkritikk i det kristne arabiske samfunnet

Som en følge av den vanskelige politiske situasjonen i Israel, Vestbredden og Gaza, gir muslimer i stadig større grad uttrykk for fiendtlige holdninger overfor ikke-muslimer og folk fra 'Vesten'. Dette påvirker hvordan palestinske kristne og muslimer omgås i dagliglivet. Den politiske dragkampen knyttet til den territorielle konflikten er med på å forverre palestinske kristnes vanskelige situasjon på en rekke områder.

Av frykt for å ødelegge for PA og det palestinske samfunnet, eller rett og slett for å posisjonere seg politisk innenfor det sosiale hierarkiet, tilslører de palestinske kristne lederne hvordan situasjonen oppleves av medlemmene deres. I tillegg til at kristne er redde for å klage til PA, er det vanlig at palestinske kristne ledere benekter vanskelighetene og unnlater å omtale overgrep.

A. Påstander om harmoni: Lederne for de kristne araberne får spise kirsebær med de store

Alex Awad, dekanus ved Betlehem Bible College, ble intervjuet 19. mars 2003. Da han fikk spørsmål om hvorfor palestinske kristne flytter ut, svarte han med å unnskyldes Arafat og PA og si at disse ikke hadde noe ansvar for utflyttingen, i stedet for å svare på spørsmålet. «Jeg vil først få poengtere at dette [utflyttingen av kristne] ikke skyldes PA. De flytter ikke ut fordi de er trøtte og lei av PA...vi flytter ikke fordi vi er sinte på Arafat og hans politikk.»

Bishara Awad, president ved Betlehem Bible College og kollega av Alex Awad, sa noe lignende. Han påstod at kristne som lever under PAs styre opplever større frihet som følge av PAs beskyttelse av, og støtte til, kirkelederne. På samme måte insisterte Labib Madanat på at han ikke har opplevd noen problemer i forholdet til PA. Madanat er generalsekretær Palestinian Bible Society, en organisasjon som driver med utgivelse og spredning av bibler og andre kristne bøker. Han bemerket at «forholdet til PA [har vært] svært positivt, og dette skyldes at Bibelselskapet ikke har involvert seg i politikk».

Det stemmer at bestemte kristenledere, som for eksempel biskop El-Assal, hadde nære forbindelser til Arafat gjennom flere år. Men denne gjensidige støtten kan på ingen

måte sammenlignes med de vanskelige, og ofte farlige, forholdene som vanlige palestinske kristne lever under. Disse lederne har spesielt lett tilgang til media, og denne muligheten har de benyttet til å skaffe sympati og politisk støtte til Arafat og hans politikk fra kristne land. En kristen fra Betlehem poengterte at «man må skille mellom lederskapet [som har støttet Arafat] og folket» (*Oh Little Town of Betlehem* 1995: 6).

En meningsmåling utført av en palestinsk kristen akademiker, viste at bare 48 prosent av de palestinske kristne stolte på sine åndelige ledere (Sabella: 2001, 9). Avstanden mellom det åndelige lederskapet og lekfolket er i aller høyeste grad økende. En kristen mann fra Betlehem uttalte at «våre ledere er løgnere: De forteller avisene at alt er i orden. Men når kristne går til markedet er de redde for å ha på seg kors» (Klein-Halevi, 1997a).

B. Trusler og andre årsaker til at kristne benekter forfølgelsen

Abu Sumayah, en palestinsk kristen fra Beit Jallah, ble intervjuet 9. mai 2003. Da han ble spurt hvorfor palestinske kristne ofte hevder de har et godt forhold til muslimer og PA, svarte han. «Folk er redde. Hvis jeg bodde i London ville jeg fortelle deg [navnet mitt]. [Her] kan jeg risikere å bli skutt». Mary, en palestinsk kristen som ble intervjuet i sitt hjem i Ramallah, sa noe tilsvarende. «I forrige uke ble en kristen gutt banket opp av fem muslimer,» fortalte hun. «Vi er redde. De har kniver og skytevåpen og kan gjøre som de vil...Om du sier noe stygt om dem...kan de rett og slett finne på å drepe deg.»

I 1997 skrev kongressmedlemmet J. C. Watts en lederartikkel i *Washington Times*, hvor han omtalte frykten blant kristne palestinere. «Det er kjent at hendelser som dette er utbredt,» skrev han, «men som regel kommer det ikke ut informasjon om dem, eller offeret benekter at hendelsene har funnet sted. Dette skyldes frykt for gjengjeldelser fra PA.» (Watts 1997). Connie Mack, som tidligere var senator fra Florida, holdt en gang tale i Senatet om palestinske kristne han hadde møtt. Han beskrev frykten deres og sa at «det er unødvendig å si at disse kristne løp en stor risiko ved å møte meg. De overleverte meg et budskap om frykt og desperasjon».

Frykten blant palestinske kristne blir enda tydeligere om vi studerer hvordan de skjuler angrep og skader som samfunnet deres utsettes for. En kristen prest i Jerusalem bemerket at man kan «sammenligne oppførselen til kristne *dhimmi-er* med hvordan kvinner og barn utsatt for vold i hjemmet oppfører seg. Mange fortsetter å forsvare – og til og med identifisere seg med – overgriperen selv mens overgrepene pågår» (Raab 2003).

I det kristne presteskapet identifiserer noen av medlemmene seg sterkt med den palestinske nasjonalismen. Dette er noe av bakgrunnen for at de benekter at samfunnet deres er utsatt for forfølgelse. Fader Labib Kobtl representerer det latinske patriarkatet i Jerusalem. Han sa at han «avviser...propagandaen som prøver å bevise at kristne har blitt utsatt for noen planlagt og villet forfølgelse fra våre muslimske brødre og søstre. Vi ser på dette som ren propaganda mot Islam, en kald krig mot våre muslimske brødre som kun sionistene i Israel tjener på». Som følge av politiske ambisjoner ignorerer det kristne lederskapet lidelsene som samfunnet deres er utsatt for.

Ved å anerkjenne Islams overhøyhet, gjør noen kristne ledere kortsiktige forsøk på å oppnå immunitet mot overgrep fra ekstremistiske muslimer. Men dette vil i høyeste grad slå tilbake på dem selv i det lange løp. Forsøk på å skjule forfølgelsen av samfunnet

deres, for å vise at de vil stå skulder ved skulder med muslimene i arbeidet for et felles mål, kan innebære at man stilltiende godtar manglende beskyttelse og aksepterer en underlegen sosial status på permanent basis.

Den katolske presten Rafiq Khoury har bedt palestinske kristne om å legge seg under islamsk styre for det nasjonale samholdets skyld. Dette kommenterer professor Daphne Tsimhoni slik:

Ved å oppfordre til å legge seg under islamsk styre fordi det skaper nasjonalt samhold, tar ikke Khoury hensyn til den store prisen kristne må betale...ved å leve under et slikt regime. Det innebærer å stilltiende godta en underlegen posisjon...og oppgivelsen av den kristne drømmen om et liberalt, verdslig samfunn som vil akseptere dem som likeverdige (Tsimhoni 1993).

IV. Palestinske myndigheters nedtoning av overgrep

Politiske interesser får svært ofte forrang fremfor menneskerettighetsspørsmål. Dette kan ha påvirket måten PAs behandling av palestinske kristne blir omtalt på i den årlige rapporten om religionsfrihet på verdensplan, som utgis av det amerikanske utenriksdepartementet. Omtalen av de palestinske myndighetene gjennomsyres av en påfallende grad av forsiktighet. Dette skyldes delvis de metodene amerikansk UD benytter i arbeidet med rapporten. Den er for eksempel delt inn geografisk og ikke etter hvilke myndigheter som styrer områdene. Som et resultat av dette er det bare Israels handlinger som blir kritisert i den delen som omhandler Israel, mens den delen som handler om Vestbredden og Gaza inneholder kritikk av både de israelske og de palestinske myndighetene. Dette fører ofte til at avsnitt som er tatt med i den delen som omhandler Israel, blir gjengitt ord for ord i den delen som omhandler Vestbredden og Gaza. På denne måten kan leseren få inntrykk av at Israels brudd på menneskerettighetene er dobbelt så store som de faktisk er.

I rapportene fra de siste årene finnes det flere eksempler på at enkeltepisodes har blitt omtalt i detalj. 2002-rapporten har for eksempel tatt med flere hendelser som skal ha funnet sted da Israel inntok Vestbredden. Avsnittene som beskriver disse hendelsene er nokså detaljerte. Likevel er det ikke gjort forsøk på å innhente kommentarer fra israelske myndigheter, slik at disse kunne få anledning til å svare på anklagene. Og om man faktisk har innhentet slike kommentarer, har man unnlatt å nevne det. Dette er påfallende. Spesielt problematisk er det at en bestemt enkeltepisode er repetert nesten ord for ord *tre* år på rad i den årlige rapporten⁸. Denne episoden dreier seg om at en eldre syrisk-ortodoks prest skal ha blitt truet med skytevåpen i Betlehem. Det kunne vært rimelig å ta med hendelsen på nytt om det hadde dukket opp nye opplysninger om den. Men de gangene hendelsen har blitt repetert, har man benyttet praktisk talt den samme ordlyden som tidligere. De nye avsnittene inneholder ikke ny informasjon.

Et annet metodisk problem er at det bare er israelske menneskerettighetsbrudd som blir gjengitt i detalj. Om vi sammenligner med kritikken av de palestinske myndighetene, er denne heller er vag og overfladisk. Et eksempel på dette er avsnittet neden-

for, som stod på trykk i amerikansk UDs 2002-rapport. Her er det tydelig at man strekker seg langt for redusere anklager mot PA og tvil omkring deres ærlighet:

Etter at PA ble opprettet har det *periodevis* kommet påstander om at et *lite antall* kristne som har konvertert fra Islam *noen ganger* har vært utsatt for diskriminering og sjikanering utført av myndighetspersoner i PA. Dette inkluderer arrestering og *forhør* [i virkeligheten tortur] utført av sikkerhetsstyrkene. I den perioden denne rapporten dekker kom det kun opp en slik påstand. Det var *ikke mulig å få bekreftet påstanden*. Når det gjelder andre påstander om dårlig behandling de siste årene kan konvertering ha vært *bare en av flere faktorer* som har ført til den dårlige behandlingen [i virkeligheten tortur] (kursiv er tilføyd av forfatteren)⁹.

Legg merke til at det ikke er tatt med noen konkrete detaljer om hva som faktisk skal ha skjedd. Dette står i kontrast til den detaljerte beskrivelsen av israelske 'menneskerettighetsbrudd' omtalt ovenfor. I tillegg er det verd å legge merke til at rapporten i dette avsnittet helt korrekt skiller mellom menneskerettighetsbrudd som har skjedd tidligere og menneskerettighetsbrudd som har skjedd i den perioden som rapporten er ment å omhandle. Slik behandles ikke gamle israelske menneskerettighetsbrudd. Noen av disse blir gjentatt år etter år.

Påstanden om at «konvertering [kan] ha vært *bare en av flere faktorer* som førte til den dårlige behandlingen» ser ut til å være et forsøk på å klassifisere disse påstandene som utenfor området amerikansk UD skal granske. Rapporten tar ikke tilsvarende forbehold når den beskriver tiltak hvor israelske myndigheter begrenser folks (enkeltpersoners?) rettigheter av hensyn til allmennhetens sikkerhet. 2003-rapporten kritiserer for eksempel Israel for å ha konfiskert passet til arkimandritt Attallah Hanna, som er israelsk statsborger og prest i det greskortodokse patriarkatet¹⁰. Rapporten som kom året etter, hadde med en forsinket erkjennelse av at passet ble konfiskert som et direkte resultat av noen offentlige uttalelser Hanna kom med under en reise til Libanon. I uttalelsene (som fikk bred dekning i media) uttrykte han støtte til palestinsk selvmordsterrorisme. Libanon har ikke fredelige relasjoner eller diplomatiske forbindelser med Israel¹¹. Det hadde vært til enda større hjelp om amerikansk UD hadde erkjent at Hannas stilling som prest ikke fritar ham fra de forpliktelsene som følger med privilegiet å eie et pass. Men ved å erkjenne dette ville amerikansk UD samtidig gjort det klart at Hanna aldri hadde gjort seg fortjent til at det blandet seg inn i saken.

På samme måte finnes det mange tilfeller av at palestinske bevæpnede menn bruker kirker som beskyttelse når de skyter mot israelske soldater og sivile. Håpet er at israelsk returild skal ødelegge kirkene, slik at folk får et negativt bilde av Israel. I oktober og november 2000 fikk vi eksempler på dette. Da skjøt bevæpnede menn fra Tanzim, en militis som er knyttet til Arafats Fatahbevegelse, mot en jødisk bydel i Jerusalem, fra områder rundt kirkene i Beit Jallah. En kristen prest kommenterte at «Tanzim har valgt skytestillinger nær kirkene i Beit Jallah, først og fremst St. Nicholaskirken, i håp om at Israels returild skal treffe kirken. Da vil det bli førstesidestoff i det 'kristne Vesten' at Israel ødelegger kirker»¹². Amerikansk UD har ikke i noen av de fire årsrapportene fra tiden etter intifadaen startet fordømt praksisen med å holde kirker som gisler – de har ikke en gang nevnt at dette har funnet sted.

Den saken av dette slaget som har fått mest omtale, er beleiringen av Fødselskirken i Betlehem i 2002. Utenriksdepartementets rapport om hendelsen beskriver hvordan en av bygningene knyttet til kirken ble skadet. Dette skjedde under en skuddveksling som startet med at «bevæpnede palestinske menn og medlemmer av de palestinske sikkerhetsstyrkene skjøt mot israelske styrker»¹³. Rapporten er nøye med å unngå å kritisere at de palestinske militante gruppene invaderte kirkerommet, i et bevisst forsøk på å trekke Israels hær inn i en skuddveksling. En slik skuddveksling ville skadet den kristne helligdommen og forårsaket internasjonal fordømmelse. I tillegg unnlot amerikansk UD, både i 2002-rapporten og påfølgende år, å nevne at de militante palestinerne stjal og truet, tok gisler og utførte vandalisme inne i Fødselskirken. Der inne fantes det ingen israelske soldater.

Amerikansk UD kan ikke unnskyldes sin manglende granskning av de palestinske myndighetene med at de ikke har fått tilstrekkelig informasjon om tingenes tilstand. Det er allment kjent at de palestinske myndighetenes domstoler er svake, at ofre, vitner og journalister blir utsatt for trusler, at lov og orden ofte er fraværende og at religiøse minoriteter blir gjort til syndebukker. Dette er kjent, selv om det ikke er mange slike angrep på religionsfriheten som får stor oppmerksomhet. Derfor mener undertegnede at Utenriksdepartementet har forsømt det ansvaret det har for å granske lovløsheten som preger de palestinske myndighetene, og hvilke konsekvenser denne lovløsheten har for religionsfriheten. Utenriksdepartementet har absolutt ansvar for å foreta en slik granskning. Det er ikke tilstrekkelig at det står følgende i 2001-rapporten: «Det er uklart om forpliktelsen til å 'respekttere' andre religioner betyr at det foreligger en juridisk bindende garanti som sikrer religionsfriheten»¹⁴. Å si at man ikke klarer å trekke tydelige konklusjoner av funnene, er ensbetydende med å forsømme det oppdraget man har fått. De palestinske myndighetene får massiv utviklingshjelp fra de USA. Hvis så Utenriksdepartementet har vært unøyaktig med rapportene sine for å unngå at de palestinske myndighetene får dårlig rykte på seg, vil dette sterkt begrense den amerikanske kongressens mulighet til å vurdere hvordan PA forholder seg til menneskerettighetene. Dette kan igjen få konsekvenser for både bevilgninger og lovgivning som angår de palestinske myndighetene.

David Ortiz, en evangelisk pastor, forteller at han i 1997 hadde tre møter med en representant for amerikansk UD i Jerusalem, og at han i disse møtene rapporterte tilfeller av religionsforfølgelse. Representanten brydde seg ikke med å ta notater under noen av disse møtene, og Ortiz tolket dette som manglende interesse for vitneforklaringen og bevisene som ble presentert. Det var en høyerestående representant for amerikansk UD Ortiz møtte. Han fortalte om USAs omfattende investeringer i fredsprosessen og frykt for å ta opp saker som kunne ødelegge denne. Som en følge av dette valgte han å konkludere med at PA ikke var ansvarlig for kristenforfølgelse. Selv ikke personlige møter mellom denne representanten og forfulgte palestinske kristne førte til at Utenriksdepartementet fikk øynene opp. Representanten insisterte på at han måtte få se solide beviser om han skulle støtte anklagene – slike krav blir ikke fremmet når det gjelder mange av anklagene mot Israel. Representanten anbefalte de kristne å holde en lav profil eller å søke asyl i utlandet¹⁵.

En illustrerende enkeltepisode¹⁶

Ett av tilfellene hvor de palestinske myndighetene brøt religionsfriheten – dette var et tilfelle som amerikansk UD ikke viste interesse for å etterforske – endte med at offeret ble myrdet. Ahmad El-Achwal var gift og hadde åtte barn, og han bodde i flyktningleiren Askar like ved Nablus. I 1996 ble han arrestert som følge av fabrikkerte anklager om handel med stjålet gull. Under rettsaken som fulgte ble El-Achwal frikjent for anklagene han sto overfor. Men under fengselsoppholdet var han blitt kjent med kristendommen gjennom en medfange, og siden han var blitt kristen bestemte de palestinske myndighetene seg for å gjøre livet hans utholdelig. Dette ble gjort i et forsøk på å tvinge ham tilbake til Islam.

Første gang han ble arrestert, måtte El-Achwal sitte i en liten celle, og det kunne gå flere dager mellom hver gang han fikk mat. Han ble utsatt for tortur under forhør. Dette førte til et lengre sykehusopphold, hvor han ble behandlet for brannskader på ryggen, baken og beina. Akilleshælen hans var skåret opp og han hadde blåmerker rundt øynene. Senene i fingrene hans var skadet som følge av forstrekking. Over hele kroppen hans var det merker etter sigarettglør og slag med elektriske kabler.

Da han ble løslatt etter dette fengselsoppholdet startet El-Achwal opp en husmenighet i hjemmet sitt. Han delte ut kristne bøker og snakket til muslimer om sin nye tro, på tross av frykten for forfølgelse fra myndighetspersoner i PA, terrororganisasjoner og den vanlige mann i gaten.

Selv om El-Achwal var blitt frifunnet i retten, fortsatte de palestinske myndighetene å forfølge ham på grunn av hans frafall fra Islam. Over en syvårsperiode ble han gang på gang arrestert av PAs sikkerhetsstyrker, og hjemmet hans ble ransaket. Fra tid til annen ble biblene hans og andre kristne bøker beslaglagt. Til sammen satt El-Achwal fengslet i mer enn et år. Dette inkluderer tre lengre fengselsopphold og en rekke tre- eller firedagers forhør hos kriminalpolitiet. Han ble ofte plassert i enecelle, hvor han fikk svært lite mat. Fengselsbetjentene fortalte at de gjorde dette for å gjøre ham så desperat at han vendte tilbake til Islam. Han fikk lovnader om at han ville slippe fri fra fengslet om han gikk med på dette. Anklagene (som gjaldt 'stjålet' gull – han var allerede frikjent for dette) ville bli droppet, og han ville få en høyerestående jobb hos de palestinske myndighetene og et stort kontor.

Ikke alle lidelsene hans skyldtes direkte de palestinske myndighetene. El-Achwal drev et gatekjøkken i Nablus. Men da huseieren fikk vite at El-Achwal var blitt en frafallen, sa han opp leieavtalen med El-Achwal. Etter hvert ble det allment kjent at han var blitt kristen, og det endte med at El-Achwal måtte flytte til Jerusalem for å få seg jobb. Der fikk han seg jobb som kokk. Da han så besøkte familien sin i Askar, ble han banket opp av en gruppe maskerte menn. De truet ham på livet. I tillegg satte noen fyr på bilen hans, og personer med tilknytning til PAs sikkerhetsstyrker satte fyr på leiligheten hans. Senere ble han banket opp av maskerte Hamasmedlemmer, som også truet med å drepe ham og familien hans.

El-Achwal, som nektet å kapitulere, ble til slutt skutt og drept utenfor hjemmet sitt av fire maskerte menn. Dette skjedde 21. januar 2004. Representanter for amerikansk UD møtte El-Achwal etter hans første fengselsopphold, hvor han ble torturert. Deretter oppdaterte Ortiz dem på hvordan saken utviklet seg, en utvikling som endte med drapet på El-Achwal. Men til dags dato har ikke saken hans blitt omtalt i rapportene deres.

V. Det juridiske grunnlaget for de palestinske myndighetenes menneskerettighetsforpliktelser

A. Internasjonale forpliktelser

Den kristne palestinske minoriteten har ikke opplevd forbedringer på menneskerettighetsområdet etter at de palestinske myndighetene fikk overført kontrollen over de store byene på Vestbredden. Informasjonen i denne boken tyder tvert imot på at det har funnet sted en betydelig forverring. Men siden den politiske konflikten er så kompleks, og et mangfold av interesser står mot hverandre, har det internasjonale samfunnet et ansvar for å stå frem som en politisk nøytral tredjepart som sikrer at PA retter seg etter menneskerettighetsnormene. Så lenge det internasjonale samfunnet fortsetter å ignorere de problemene palestinske kristne står overfor, er det tvilsomt om det vil skje noen forbedring på dette området i fremtiden.

I følge FNs verdenserklæring om menneskerettighetene skal menneskerettighetslovgivning ta utgangspunkt i prinsippet om «beskyttelse for alle». Hver eneste palestinsk kristen kan påberope seg et sett fundamentale rettigheter og frihet slik det fremgår av det som samlet går under betegnelsen «vanlig menneskerettighetslovgivning». I tillegg har de palestinske myndighetene skrevet under på avtaler som forplikter dem på menneskerettighetsområdet. Disse avtalene er forpliktende på tross av at PA ikke er å anse som en stat og at de har skrevet under på dem frivillig. Den internasjonale menneskerettighetsadvokaten Katherine Brennan har uttalt at parter som frivillig legger seg under menneskerettighetsforpliktelser, ikke kan «hevde at den standarden de frivillig har forpliktet seg på ikke gjelder for dem»¹⁷. Det at de palestinske myndighetene på egen hånd har anerkjent bestemte menneskerettighetsverdier, bare bekrefter at de har ansvar for å respektere og beskytte rettighetene til borgerne sine.

De palestinske myndighetene er ikke bare forpliktet til selv å unngå å diskriminere religiøse grupper, de er også forpliktet til å stanse all diskriminering som utføres av andre. I FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering står det at en konvensjonspart ikke oppfyller konvensjonen ved bare å unngå å føre en diskriminerende politikk. Konvensjonsparten må iverksette politiske tiltak for å avskaffe diskriminering. Så lenge det finnes forfølgelse, om den så bare skulle eksistere på det mellommenneskelige planet, har myndighetene en forpliktelse til å bekjempe slike kulturelle strømninger gjennom lovgivningen.

I følge konvensjonen skal kollektive rettigheter beskyttes på samme måten. Dette betyr at medlemmene av en religiøs gruppe ikke kan ilegges andre skatter og avgifter enn andre på bakgrunn av deres tro. Sist, men ikke minst, må de grunnleggende rettighetene til religiøse institusjoner beskyttes. Hvis de palestinske myndighetene skulle følge konvensjonen, måtte de forplikte seg til å behandle moskeer og kirker med samme respekt og gi dem samme beskyttelse.

Det finnes ikke noe vesentlig juridisk skille mellom ulike former for menneskerettighetsbrudd; om de blir utført av private eller det offentlige, eller om bakgrunnen for bruddene er kulturelle, sosiale, fysiske eller funksjonsmessige kjennetegn ved offeret. I

konvensjonen bekrefte dette prinsippet ved at intensjonen bak diskriminering ikke er tatt med i definisjonen av diskriminering. Det at diskriminering eksisterer, enten fordi den er villet eller er et indirekte resultat av samfunnets verdier, er å anse som et brudd mot konvensjonens standarder. Derfor sier Egon Schwelb følgende: «Konvensjonen forbyr ikke bare kritikkverdige handlinger utført av staten, den dekker også forholdet mellom private personer, grupper og organisasjoner» (Schwelb 1975:1). Egon Schwelb har tidligere vært visedirektør for *United Nations Division for Human Rights*. Av sitatet ovenfor går det frem at enkeltpersoners handlinger er en av de formene for diskriminering som skal avskaffes. Dette gjelder enten de utføres med jevne mellomrom eller ikke. Resolusjonen beskytter altså grupper mot «enkelthandlinger», så vel som systematisk diskriminering.

Theodor Meron er Charles L. Denison-professor i jus ved New York University Law School*. Han sier følgende: «Menneskerettighetsbrudd utført av enkeltpersoner reguleres i økende grad av internasjonal lov. I de tilfellene hvor dette ikke er tilfelle, tar stater [i dette tilfellet ikke-statlige myndigheter] i økende grad ansvar for å forhindre og straffeforfølge menneskerettighetsbrudd, og for å beskytte ofrene mot overgrepene. Det er dermed stadig mer vanlig å betrakte overgrep utført av enkeltpersoner som noe staten har ansvar for, selv om disse enkeltpersonene ikke har noen tilknytning til myndighetene» (Meron 1989).

Da Osloavtalen ga de palestinske myndighetene ansvar for å styre på lokalplan, poengterte palestinske menneskerettighetsgrupper at det nye lederskapet måtte holdes ansvarlig for hvordan de håndterte menneskerettighetene. I en rapport utgitt av den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen *Al-Haq* står det at ansvaret for å opprettholde menneskerettighetene kan overføres til en «okkupert befolknings myndigheter» (Al-Haq 1993:10). I dette tilfellet, hvor de palestinske myndighetene representerer den okkuperte befolkningen, må disse «ensidig implementere og erklære at de vil følge menneskerettighetene og etablere et uavhengig domstolssystem som den okkuperte befolkningen kan benytte seg av, og som har ansvar for å ivareta menneskerettighetene» (Al-Haq 1993: 9-10).

Frivillige organisasjoner som Amnesty International og Human Rights Watch følger regelmessig med på i hvilken grad ikke-statlige enheter overholder internasjonale menneskerettighetsstandarder. Blant de som overvåkes er også væpnede opposisjonsgrupper, som Hamas (B'tselem 1994). Både handlinger og unnlattelsesynder kan utgjøre brudd på menneskerettighetsforpliktelsene. Det betyr at de palestinske myndighetene har ansvar for handlinger utført av representantene deres, selv om handlingene ikke er en del av disse representantenes offisielle oppgaver. I tillegg har de ansvar for å straffeforfølge sivile som handler på egenhånd, selv om saken ikke er brakt inn for domstolene (Al-Haq 1993).

Den palestinske bevegelsens legitimitet i verdensopinionen er basert på ideen om at palestinernes menneskerettigheter bare kan ivaretas gjennom selvstyre eller en selvstendig stat. Arafat uttalte til FNs menneskerettighetskommissjon i Geneve at Israels tilbaketrekning fra palestinske områder er en «radikal løsning på forverringen av menneskerettighetssituasjonen og det palestinske folkets rett til å få tilbake sitt hjemland og utøve selvbestemmelse uten ytre innblanding». I følge denne uttalelsen ser Arafat for seg

* Dette betyr at Theodor Meron innehar en lærestol i Charles L. Denisons navn.

et politisk system hvor prinsippene for demokrati og menneskerettigheter legges til grunn.

Arafat, som ble utpekt til å være president i PNA (de palestinske nasjonale myndighetene), hevdet at han styrte i henhold til vestlige demokratiske prinsipper. Beskyttelse av religionsfriheten blir sett på som et av fundamentene for at en slik modell skal fungere effektivt. I en tale til FNs menneskerettighetskommisjon i Geneve i 1994, talte Arafat om PLOs tro på fredsprosessen og behovet for at organisasjonen i større grad etterlevde menneskerettighetene. «Jeg har gleden av å informere dere fra dette høytidelige podiet... om at vi er forpliktet på menneskerettighetene, demokratisk frihet, internasjonal lovgivning og FN-pakten, og... at vi ønsker å bygge et sunt, dynamisk, åpent og aktivt samfunn.» Man må stille spørsmål ved om det var slik at Arafat, i og med at han lot PAs myndighetsutøvelse bli så sterkt påvirket av den svært diskriminerende religiøse *Sharia*-lovgivningen, virkelig arbeidet oppriktig for å sikre at de tidligere nevnte menneskerettighetsprinsippene ble ivare tatt.

B. USAs føderale lovgivning for å beskytte religiøse minoriteter i utlandet

I august 1996 tok et amerikansk kongressmedlem initiativ til en lov som skulle beskytte religionsfrihet i utlandet. Republikaneren Frank R. Wolf fra Virginia ledet den første felles anstrengelsen for å skissere en resolusjon om kristenforfølgelse i andre land. Denne presenterte han for Representantenes hus. Resolusjonen anmodet presidenten om å øke USAs anstrengelser for å bekjempe de voksende problemene med kristenforfølgelse, og til å ta initiativ til en redegjørelse omkring de delene av amerikansk politikk som har konsekvenser for forfulgte kristne. Presidenten ble også oppfordret til å utnevne en spesial-rådgiver for religionsforfølgelse.

20. mai 1997 ble *Lov om frihet fra religionsforfølgelse* (Freedom from Religious Persecution Act) fremmet i Representantenes hus, og den tok til orde for at utenriksdepartementet skulle opprette et kontor for overvåking av religionsforfølgelse på verdensplan. Kontoret skulle automatisk iverksette sanksjoner mot stater som enten var involvert i religionsforfølgelse av borgerne sine, eller unnlot å gjennomføre tiltak for å bekjempe religionsforfølgelse i sitt samfunn.

Selv om en modifisert versjon av lovforslaget, H.R. 2431, ble vedtatt i Representantenes hus 14. mai 1998, ble det ikke tatt opp til vurdering i Senatet. Clintonadministrasjonen var sterkt imot lovforslaget, som ville medføre automatisk innføring av strenge økonomiske og politiske sanksjoner straks en utenlandsk regjering blir kategorisert som en som tillater religionsforfølgelse. I følge Clintonadministrasjonen ville dette «gjøre det umulig for USA å sette den nasjonale sikkerheten eller hensynet til handel foran bekjempelsen av religionsforfølgelse» (Carnes 1998). Clinton truet med å legge ned veto mot lovforslaget om det nådde frem til ham.

Som følge av press fra Clintonadministrasjonen og tvil blant religiøse samfunn i USA om hvorvidt en slik lov ville være effektiv – det var også tvil om hvorvidt slike sanksjoner ville slå tilbake på de minoritetene loven var ment å beskytte – fremmet senator Don Nickels (Republikaner fra Oklahoma) et alternativt og mildere lovforslag, *Lov om religionsfrihet på verdensplan* (International Religious Freedom Act). Denne ble ved-

tatt av Representantenes hus og Senatet 10. oktober 1998, mens Clinton signerte den 27. oktober 1998 slik at den ble gjeldende lov.

I motsetning til *Lov om frihet fra religionsforfølgelse* gir *Lov om religionsfrihet på verdensplan* presidenten mer handlefrihet til å ta avgjørelser og anvende passende sanksjoner når det skjer brudd på religionsfriheten. I stedet for å automatisk innføre økonomiske sanksjoner, kan presidenten benytte seg av en hel rekke diplomatiske, politiske og økonomiske virkemidler. Det er han som i siste instans har fullmakt til å avgjøre hvordan disse skal benyttes for mest mulig effektivt å bekjempe religionsforfølgelse. Clintonadministrasjonen var fornøyd med hvordan denne loven tok hensyn til USAs nasjonale interesser og sikkerhetspolitikk, samtidig som den imøtekom evangeliske kristne som fryktet at omfattende økonomiske sanksjoner kunne slå tilbake på de religiøse minoritetene og føre til økt forfølgelse.

I følge denne loven er USA nå forpliktet til å:

«...fordømme brudd på religionsfriheten...til å arbeide for å fremme og...støtte andre regjeringer som arbeider for å fremme grunnleggende rettigheter til religionsfrihet...og...frihet, og til å stå sammen med de forfulgte, til å bruke og iverksette passende verktøy i USAs utenrikspolitiske apparat, inkludert diplomatiske, politiske, kommersielle og kulturelle kanaler, samt kanaler for utdanning og bistand, for å tilskynde alle myndigheter og folk til å respektere religionsfriheten»¹⁸.

Det er to bestemte former for forfølgelse som kan føre til iverksettelse av sanksjoner: For det første, «alvorlige brudd på religionsfriheten,» som «tortur eller ondsinnet, inhuman eller nedverdiggende behandling eller straff, internering over lengre tid uten lov og dom, eller andre åpenbare tilfeller av at personer nektes retten til liv, frihet og sikkerhet». Dernest, «brudd på religionsfriheten,» som «vilkårlige forbud mot, restriksjoner mot eller avstraffelse som følge av at folk kommer sammen til fredelige aktiviteter som tilbedelse, forkynnelse og bønn; at man taler åpent om det man tror på; at man endrer religiøs overbevisning eller tilknytning; at man er i besittelse av religiøs litteratur, deriblant bibler». USA vil også støtte initiativ for å fremme religionsfrihet i utlandet, gjennom å stille økonomiske midler til rådighet og ved å støtte internasjonal utveksling når det gjelder utdanning og på det kulturelle området.

I følge de tidligere nevnte betingelsene vil USA gjennomføre tiltak, i henhold til *Lov om religionsfrihet på verdensplan*, hvis myndigheter eller deres representanter tillater at enkeltpersoner eller grupper av personer forfølger religiøse minoriteter slik det er beskrevet ovenfor. Hvis en person blir arrestert, torturert eller drept som følge av sin religiøse overbevisning, blir dette sett på som forfølgelse. Men det dreier seg også om forfølgelse hvis en person nektes å snakke åpent om sin religiøse tro.

Like fullt åpner *Lov om religionsfrihet på verdensplan* for at presidenten kan la sanksjoner mot stater som bryter denne være underordnet USAs nasjonale sikkerhetsinteresser. Presidenten kan for eksempel se bort fra sanksjoner hvis «de viktige nasjonale interessene til USA krever at myndighetene avstår fra å håndheve dem». I del 2 (b) av *Lov om religionsfrihet på verdensplan av 1998* står dessuten dette:

«Følgende skal være USAs politikk: ... (3) Å være sterk og fleksibel, noe som skal reflektere USAs faste forpliktelse på religionsfriheten og USAs ønske om å benytte de mest effektive og prinsipielle reaksjoner, som skal iverksettes med bakgrunn i hvilket spekter av brudd på religionsfriheten som finnes i ulike undertrykkelsesregimer, og hvordan relasjonene til USA er i ulike nasjoner.» (Se fotnote 18).

Essensen i denne paragrafen er at USAs utøvende makt gis fullmakt til å anvende sanksjonene som er beskrevet i loven, men at iverksettelsen av dem ikke trenger å ta utgangspunkt i hvor grove de aktuelle bruddene på *Lov om religionsfrihet på verdensplan* er. Sammen med paragrafen om at man kan avstå fra å iverksette sanksjoner, gjør denne paragrafen *Lov om religionsfrihet på verdensplan* i praksis verdiløs, ute av stand til å oppfylle lovens intensjon. USA ønsker å opprettholde gode relasjoner til land som er avgjørende for dets nasjonale sikkerhet og politiske interesser. Hvis presidenten ser det nødvendig å prioritere nasjonale interesser fremfor å beskytte religionsfriheten, kan dette dermed føre til at han i overveiende grad velger å benytte symbolske virkemidler i kampen mot religiøs undertrykkelse i utlandet.

I følge en høyere tjenestemann i United States Agency for International Development (USAID) som ble intervjuet i Jerusalem, er ikke direkte økonomisk støtte til demokratiprojekter den mest effektive måten å påvirke de palestinske myndighetene på. Det mest effektive er en mer indirekte tilnærming; å engasjere palestinske frivillige organisasjoner som krever at de palestinske myndighetene skal gjennomgå strukturelle reformer, og at de i større grad skal kunne holdes ansvarlig for sine handlinger. En slik tilnærming forutsatte at Arafat og kretsen rundt ham ikke var tilbøyelige til å gjennomføre demokratiske reformer.

Ulike amerikanske administrasjoner har vært intenst opptatt med Osloprosessen og de fredsbestrebelsene som har funnet sted etter at denne brøt sammen. USAID sitt seks år lange engasjement på Vestbredden og i Gaza illustrerer dette langvarige engasjementet. I disse seks årene ga USAID 75 millioner dollar årlig i støtte til økonomiske reformer, vannprosjekter, opplæring i statsadministrasjon og demokratiutvikling (USAID). USAID formulerte en rekke målsetninger for å hjelpe PA med å utvikle et ansvarlig selvstyre: de oppmuntret til å skape et demokratisk styresett hvor ulike statsmakter kontrollerer hverandre, å utvikle egnede prosedyrer for lovgivningsprosessen og å forbedre måten domstolene administreres på.

C. Andre internasjonale faktorer av betydning

Det er ikke bare USA og Israel som gir betydelig utviklingsstøtte til den fremvoksende palestinske staten. Også mange andre stater rundt i verden gjør det. Britene bidrar for tiden med 20 millioner pund årlig, og det er Departementet for internasjonal utvikling (DFID) som koordinerer støtten. Den kanaliseres gjennom både multilaterale programmer, hvor de samarbeider med EU og UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East), og bilaterale programmer, hvor de samarbeider direkte med palestinerne. DFID har som målsetning å halvere antallet mennesker som lever i ekstrem

fattigdom innen år 2015. Chris Metcalf, som den gangen var utviklingsleder i DFID, ble intervjuet 17. januar 2000. Han forklarte da hvordan de bilaterale programmene fokuserte på fem sektorer: utdanning, helse, vann, utvikling av den private sektor og, det viktigste når det gjelder formålet med denne boken, 'godt styresett'.

Et hovedproblem når det gjelder det juridiske rammeverket i Gaza og Vestbredden, er at ulike deler av PA-områdene er underlagt ulike lovverk. Både Vestbredden og Gaza har gjennom historien vært underlagt ottomansk lovgivning, for så å komme under britisk lov. Det finnes fortsatt levninger av begge lovverkene. Det er imidlertid et problem at Vestbredden i en periode var underlagt jordansk lov, mens Gaza var under egyptisk militærokkupasjon. I tillegg har begge områdene beholdt noen elementer av israelsk militærlovgivning¹⁹. Dette har ført til forvirring og konflikter mellom de ulike lovverkene. For å løse dette problemet har DFID, i samarbeid med *the Lord Chancellor's Departement*^{*}, hjulpet til med å modernisere og samordne det palestinske lovverket.

Storbritannia har hatt et spesifikt fokus på menneskerettighetene, og i denne forbindelsen har de etablert *Human Rights Project Fund* i Gaza og på Vestbredden. Gjennom å finansiere palestinske frivillige organisasjoner som arbeider med menneskerettigheter, fokuserer dette fondet på fire forhold: 1) barns rettigheter, 2) promotering av sivile rettigheter ved hjelp av media, 3) lov og orden, og 4) måten det sivile samfunnet fungerer på. Robin Kealy, tidligere britisk generalkonsul i Jerusalem, har uttalt følgende: «Vi ønsker at palestinerne skal få en fredelig fremtid i et demokratisk samfunn hvor sivile rettigheter blir fullt ut respektert.» I tillegg støtter Storbritannia sammen med andre givreland *The Palestinian Independent Commission for Citizens' Rights* (PICCR), som fungerer som PAs ombudsmann. PICCR ble opprettet fordi «man fornemmet behovet for å bygge menneskerettigheter og borgerrettigheter inn i de formelle institusjonene til den palestinske staten». (The British Council 2000: 2)

VI. Politiske hensyn teller mer enn menneskerettighetsstandarder

Selv om USA gir høy prioritet til promotering av menneskerettighetene, slik virksomheten til USAID viser, er det to faktorer som begrenser mulighetene deres til å legge direkte press på PA for å forbedre menneskerettighetssituasjonen. Disse faktorene er:

- a) ønsket om å stimulere fredsprosessen, og
- b) ønsket om å fremme lov og orden innenfor et konstitusjonelt rammeverk, hvor regjeringens fullmakter til å gripe inn i enkeltsaker er begrenset.

^{*} *Lord Chancellor's Departement* var inntil 2005 et departement i den britiske regjeringen. Innehaveren av tittelen *The Lord Chancellor* var den mektigste i det britiske rettsystemet. I 2005 endret departementet navn til *Departement for Constitutional Affairs*, mens makten til *The Lord Chancellor* ble redusert.

Slike problemer har også andre bistandsorganisasjoner som er knyttet til nasjonale myndigheter. En høyere tjenestemann i USAID kommenterte at i et politisk klima med konkurrerende motiver, «er fredsprosessen svært høyt oppe på sakskartet. Hvis de som er involvert i fredsforhandlingene ber dem som arbeider med bistand om å legge til side dette emnet [menneskerettighetene] for en tid, så vil de sannsynligvis gjøre det». Som et resultat av dette er de grunnleggende menneskerettighetsbehovene til palestinske kristne gjentatte ganger satt til side under fredsforhandlingene.

Noe som kan hjelpe til med å bedre situasjonen for palestinske kristne på Vestbredden og i Gaza er, som beskrevet ovenfor, utøvelsen av internasjonalt press overfor de palestinske myndighetene. Dette presset kan gi et økonomisk insentiv, i tillegg til å bidra til større internasjonal oppmerksomhet om problemet, slik at situasjonen for palestinske kristne bedres.

Det er kommet signaler om økt forståelse blant giverlandene for at menneskerettene ikke kan overses i sluttstatusforhandlingene. Et slikt signal er kanalisering av multilateral støtte gjennom organisasjoner som PICCR. Terje Rød-Larsen har uttalt at det ikke skulle være noe motsetningsforhold mellom fredsprosessen og respekt for menneskerettighetene²⁰. Men informasjonen som er samlet i denne boken viser at det finnes en slik konflikt. I verdensopinionen er det imidlertid stor mangel på kunnskap om menneskerettighetsbruddene palestinske kristne utsettes for, og giverlandene er tydeligvis mest opptatt av sikkerhetsspørsmål. Dermed mottar de palestinske sikkerhetsstyrkene støtte fra det internasjonale samfunnet, på tross av at det er disse som er skyldig i flest menneskerettighetsbrudd. De har mottatt bevilgninger som skal benyttes til å utvikle en sosial infrastruktur og begrense terrorismen. Resultatet av dette har vært manglende oppmerksomhet omkring menneskerettighetene og enkeltpersoners sikkerhet. For å si det med Rød-Larsen: «Det internasjonale samfunnet har lært en viktig lekse på dette området. Nå samarbeider det internasjonale samfunnet om å sette menneskerettighetene i fokus, og man erkjenner at ting må forandres.»

Mange tror at de palestinske myndighetene, etter å ha utviklet et adekvat domstolsystem, vil kunne ta hånd om menneskerettighetsbrudd. Rød-Larsen hevder at «domstolsystemet er i dyp krise». Dette problemet har oppstått som følge av svakheter innenfor rettsapparatets egne institusjoner, som for eksempel mangel på domstoler og godt utdannede dommere og advokater. Men saken har også en politisk side – den utøvende makt tar seg til rette innenfor domstolens ansvarsområde og neglisjerer kjennelsene deres. Det første problemet har fått en del oppmerksomhet, men «hittil har giverlandene vært motvillige til å støtte den politiske prosessen,» påpeker Rød-Larsen.

Norge har kommet med sterke og gjentatte appeller til de palestinske myndighetene på menneskerettighetsområdet. I følge Rød-Larsen gir PA oppmerksomhet til disse protestene, siden Norge i lang tid har hatt nære bånd til mange av de sentrale aktørene. Norske myndigheter truer sjelden direkte med å fryse bestemte hjelpeprogrammer som følge av menneskerettighetsbrudd. Men det finnes eksempler på at de har sagt nokså tydelig at «dette vil få konsekvenser, det vil være umulig å fortsette støtten på bestemte områder». Slike uttalelser har kommet i kjølvannet av gjentatte menneskerettighetsbrudd.

FNs utilstrekkelige reaksjoner på PAs grove menneskerettighetsbrudd viser videre i hvilken grad ønsket om fred mellom Israel og palestinerne teller mer enn enkelt-

personers grunnleggende menneskerettigheter. Spesielt gjelder dette rettighetene til den kristne minoriteten som lever under PAs styre. FN har stilt seg i en posisjon hvor de går på akkord med sin rolle som beskytter av menneskerettighetene, i den hensikt å opprettholde en politisk rolle når det gjelder å fremforhandle fred:

FNs rapporter om påståtte forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og folkemord fører til at deres politiske funksjon i forhandlinger om en løsning på konflikten blir vanskeligere. Hvis FN prøver å få til en forhandlingsløsning, for å unngå at volden fortsetter og forverres, vil forhandlerne i praksis...bli fristet til å overse overtreddelsene og tolerere at overgriperne går ustraffet...Straks generalsekretæren, eller andre forhandlere som bestemte parter aksepterer, har foreslått kompromisser for å få en slutt på bestemte konflikter, er det en risiko for at man må velge mellom gjenoppretelse av fred og en politikk som i det lange løp vil sørge for overholdelse av menneskerettighetene.²¹

I følge denne uttalelsen har ikke FN utviklet kriterier til hjelp i beslutningsprosessen når organisasjonens forpliktelser kommer i konflikt med hverandre. Når det gjelder intifadaen, er det klart at FN og det internasjonale samfunnet har løst denne rollekonflikten ved å velge å ignorere de palestinske kristnes vanskelige situasjon. Ved å se gjennom fingrene med sine egne menneskerettighetsstandarder, har FN ofret ikke bare sin egen legitimitet og objektivitet, men også menneskerettighetene til minoritetsgrupper som de kristne palestinerne.

Konklusjon

Den vanskelige situasjonen til det palestinske kristne samfunnet kan ikke forbli «en bonde på sjakkbrettet» som man velger å ofre i det store spillet omkring fredsprosessen i Midtøsten. I april 2002 ble Fødselskirken invadert av mer enn hundre bevæpnede palestinske muslimer, og de kom seg inn i kirken ved hjelp av vold. De invaderte kirken for å unngå å bli fanget av israelske soldater som hadde gått inn i Betlehem for å stanse den pågående terroren. Først og fremst ville de stanse selvmordsbombingen. Abdullah Abu-Hadid, en høyerestående leder i Tanzim-militsen, har bekreftet at «hensikten var å gå inn i kirken for å skape internasjonalt press mot Israel» (Raab 2003).

En prest som holder til i Jerusalem fortalte til *The Jerusalem Post* at «det er bare propaganda som høres. Delvis skyldes dette mange dekkhistorier fra kristne som er redde for å snakke. De er feige» (Gelfond 2002: 260). Presten forklarte at frykten for muslimske terrorister fører til at både kirkene og samfunnene tier stille. En prest fra Betlehem som ble sitert i samme artikkel bekreftet vurderingen til presten fra Jerusalem. Han bemerket med sinne at «jeg ville ha foretrukket stillhet fremfor å si at alt er i orden. Vi er verre enn feiginger, vi lyger» (Gelfond 2002: 260).

Selv om fredsforhandlingene skulle gjenopptas og man lykkes i å forsere de talløse hindrene som ligger foran, vil skjebnen til den jevne palestiner avhenge av styrken til de statlige institusjonene deres og hvordan disse forholder seg. De midlertidige PAMyndighetene har vist at de er ute av stand til å garantere beskyttelse av palestinske kristnes grunnleggende rettigheter, og de kristne utgjør den mest betydningsfulle minoriteten under

disse myndighetenes jurisdiksjon. I en uavhengig rapport står det at «risikoen er at hvis dagens strukturer og praksis ikke endres, vil disse forme og til og med forutbestemme fremtidige strukturer og praksis på en negativ måte» (Eid 1997: 3). Det er ikke mulig å poengtere sterkt nok hvor viktig det er at de palestinske myndighetenes handlinger overvåkes, selv under den pågående intifadaen.

De palestinske myndighetenes uvillighet til å sikre håndhevelsen av internasjonale menneskerettighetsstandarder, sammen med at disse nekter å respektere kravene i Osloavtalen, har gjort dem medskyldig i – for ikke å si en utøver av – grove menneskerettighetsbrudd. Likevel fristes det internasjonale samfunnet til å gi ytterligere økonomiske tilskudd i kjølvannet av Yassir Arafats død. Det virker det som om de tar for gitt at fredsprosessen vil fornyes under Mahmoud Abbas' styre og at dette vil gjeninnføre respekten for menneskerettigheter og religionsfrihet i områdene til de palestinske myndighetene. Men det er på ingen måte sikkert at dette vil skje.

Etter denne forfatterens mening burde USA, Israel og andre medlemmer av det internasjonale samfunnet gjøre menneskerettighetene til et hovedtema i alle fremtidige fredsforhandlinger. Gjennom å benytte økonomiske insentiver i perioden frem til det etableres en palestinsk stat, kan USA, Israel og andre giverland forhindre at de sjokkerende bruddene på menneskerettighetene, som delvis er beskrevet i denne boken, fortsetter å kjennetegne PAs styre etter at den palestinske staten er opprettet. Giverlandenes innflytelse er betydelig, da over 70 prosent av PAs budsjett finansieres ved hjelp av midler fra utlandet (Sabella 2004). Økonomiske tilskudd kan øremerkes til å trene PAs sikkerhetspersonell i å handle i tråd med menneskerettighetene, til å utarbeide et moderne straffesystem og til å reformere PAs juridiske rammeverk*.

Det er klart at USA har betydelig økonomisk innflytelse i regionen og kunne brukt denne til å kreve forbedringer på menneskerettighetsområdet. Presidenten virker imidlertid motvillig til å iverksette sterke sanksjoner mot de palestinske myndighetene, eller til å kreve at menneskerettigheter skal være tema under fredsforhandlingene. USAs hovedmål for denne regionen er fred, og dernest kommer kampen mot terrorisme. Om USA skulle komme med sterk kritikk av PA, eller gjøre menneskerettigheter til et tema under forhandlingene, ville dette føre til at USA mistet innflytelse hos PA når de tok opp andre og 'viktigere' spørsmål.

Denne forfatteren mener imidlertid at om PA innførte en sunn politikk og sunn praksis på menneskerettighetsområdet, ville dette ha uvurderlig betydning når det gjelder muligheten for at fredsprosessen kunne lykkes. Gjennom en rekke avtaler påtok Arafat seg forpliktelser når det gjelder menneskerettighetsverdier. Riktignok var forpliktelsene i beste fall vage, men like fullt fortjener palestinerne at forventningene deres om en bedring i levekårene blir møtt. Forventningene skulle ikke begrenses til spørsmål om stolthet og økonomi. Når det internasjonale samfunnet skaffer til veie økonomiske ressurser til den fremvoksende palestinske staten, må giverne ta i betraktning hvorvidt PA har vært involvert i de menneskerettighetsbruddene som er avdekket.

* Her vises det til rettssystemet i ordets videste forstand: grunnlov, lover, domstoler, hvordan lover blir til, hvordan disse benyttes, forholdet mellom lovgiver og domstolene osv.

Hvis de indre reformene i de palestinske myndighetene mislykkes og ikke USA, Israel og giverlandene legger press på disse, finnes det likevel en siste mulighet for de palestinske kristne. PA er ikke en selvstendig stat, selv om de har administrative forpliktelser i bestemte områder av Vestbredden og Gaza. Derfor er israelsk militærlovgivning fremdeles gyldig i disse territoriene. Dette betyr at menneskerettighetene, juridisk sett, er PAs ansvar i det daglige. Men det øverste juridiske ansvaret ligger på Israel (Weiner 1995). Det er selvsagt lite sannsynlig at den sittende israelske regjeringen, ledet av statsminister Ariel Sharon, ville være lysten på å ta på seg et slikt ansvar, sett i lys av at den har foretatt en ensidig tilbaketrekning fra Gaza. Regjeringens frustrasjoner over den pågående terrorkrigen taler i samme retning.

Derfor er Høyesterett i Israel siste utvei for palestinere som lever under de palestinske myndighetenes jurisdiksjon. Høyesterett har lenge vært en liberal stemme i det israelske samfunnet, og i de siste årene har den i økende grad forpliktet seg på å forbedre menneskerettssituasjonen og opprettholde lov og orden. Med jevne mellomrom har den demonstrert at den også ser seg forpliktet til å sikre menneskerettighetene på Vestbredden og i Gaza. Kristne som lever under PA ville selvsagt være forsiktige med å benytte seg av israelske domstoler, men ettersom de er ofre har de absolutt behov for en institusjon de kan benytte som en siste utvei. Det faktum at titusener av kristne har forlatt området viser dette.

Det mest logiske ville være om palestinske kristne vendte seg til de palestinske myndighetenes domstolssystem og ikke Israels. Men det palestinske domstolssystemet fungerer for tiden dårlig. PAs dømmende makt er i praksis ikke uavhengig av den utøvende makt. Uavhengigheten eksisterer bare i teorien. Presidenten og justisministeren i PA kan ansette, avsette, pensjonere og på andre måter kontrollere alle ansatte i domstolssystemet, inkludert dommere på alle nivåer. I to tilfeller har en domstols øverste leder blitt 'pensjonert' av den utøvende makt. I det ene tilfellet skyldtes det trolig at dommeren hadde kritisert PA under et intervju, i det andre tilfellet hadde dommeren vedtatt en kjennelse om at ti studenter fra Birzeituniversitetet skulle løslates fra fengsel, siden de ble holdt fanget uten lov og dom (Amnesty 1999: 7).

Fremtiden til det kristne palestinske samfunnet – og andre minoriteter i områdene til PA – avhenger av hvor stort potensial det finnes for religiøs toleranse, og om myndighetene vil slå ned på fundamentalistiske og foreldede holdninger overfor ikke-muslimer. Så sant PAs konstitusjon tar utgangspunkt i sharialovgivningen, er det lite sannsynlig at religiøs toleranse vil vokse frem. I tillegg må PA slå ned på Hamas og Islamsk Jihad og eliminere deres innflytelse, slik at disse organisasjonene ikke kan tvinge igjennom håndhevelsen av de mer brutale sidene ved sharialovgivningen.

Vitnesbyrdene i denne boken gjør det tydelig og klart at lovløshet og anarki har herjet Vestbredden og Gaza de siste årene. Kriminelle gjenger og tyver har skapt hva en tidligere palestinsk minister beskrev som «totalt kaos». Det er avgjørende at PA arresterer medlemmer av militante grupper, som på mafialignende måter stadig utfører overgrep og kommer med trusler mot kristne (Toameh 2002c).

Den politiske konflikten, eller avbrutte forsøk på å løse den, kan ikke lenger bli brukt av det internasjonale samfunnet som en unnskyldning for å unngå å ta ansvar for de grove menneskerettighetsbruddene det palestinske kristne samfunnet må tåle. Men-

neskerettighetsstandarder kan ikke lenger underordnes politiske hensyn. Overgriperne vil kun bli tvunget til å endre atferd og følge de normene man forventer at alle suverene stater følger, når det internasjonale samfunnet er beredt til å stå bak sine egne høye idealer med alle sine politiske og økonomiske ressurser.

Noter

- ¹ Se Bat Ye'or, *The Dhimmi* (London: Associated University Presses, 1985), s. 43 – 47; Mark Cohen, *Under Crescent and Cross, The Jews in the Middle Ages* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994), s. 52; og «Islam: Empire of Faith», PBS-dokumentar, <http://www.pbs.org/empires/islam/faithpeople.html> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 28. juni 2004).
- ² Se Sure 9,29 i Koranen. Cohen oversetter dette som «krig mot de som har mottatt skriften inntil de betaler *jizya an yadin wa-hum sagurun*». De siste fire ordene gir stort rom for tolkninger. Røten til det siste ordet – s-gh-r – ble tolket å være ordet for «å gjøre liten». Dermed ble dette verset brukt som grunnlag for å legge mange ydmykende restriksjoner på *dhimmiene*. Se Mark Cohen, *Under Crescent and Cross, The Jews in the Middle Ages* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994), s.54-56.
- ³ For en mer detaljert gjennomgang av endringen i Betlehems befolkningssammensetning, se: B. Sabella, «Palestinian Christian Population, Inter-religious Relations and the Second Intifada,» (2002).
- ⁴ Kristne palestineres navn, yrker og bosteder er endret for å beskytte dem mot represalier. De fleste av dem har bedt om at anonymiteten deres blir ivarettatt, av hensyn til egen sikkerhet og sikkerheten til familiemedlemmer.
- ⁵ På tross av at ordet «National» og initialet «N» ikke forekommer i tekstene som danner grunnlaget for Osloavtalen, omtaler vanligvis palestinere PA som PNA. På den måten sammenligner de sine ikke-statlige myndigheter med en etablert og suveren stat.
- ⁶ Se den israelske offentlige rapporten *The Palestinian Authority's Treatment of Christians in the Autonomous Areas*, <http://www.tzemach.org/fyi/docs/chrstper.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 5. januar 2002).
- ⁷ Jfr et foredrag som Darwish Musa Darwish holdt ved Yakar Center for Social Concern i Jerusalem 16. desember 1998. Foredraget hadde tittelen «Konfliktløsning ved hjelp av Sulha». Darwish Musa Darwish er mukhtar i Isawiya, Øst-Jerusalem.
- ⁸ *Annual Report, International Religious Freedom, 2002* (2003); *Annual Report International Religious Freedom, 2003* (2003); *Annual Report International Religious Freedom 2004* (2004).
- ⁹ *Annual Report, International Religious Freedom, 2002* (2003), <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2002/13997.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 13. desember 2004).
- ¹⁰ *Annual Report, International Religious Freedom, 2003* (2003), <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2003/24453.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 13. desember 2004).
- ¹¹ *Annual Report, International Religious Freedom, 2004* (2004), <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2004/35499.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 13. desember 2004).
- ¹² Intervju med pastor David Ortiz gjennomført i Jerusalem 21. oktober 2004.
- ¹³ *Annual Report, International Religious Freedom, 2003* (2003), <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2003/24453.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 13. desember 2004).
- ¹⁴ *Annual Report, International Religious Freedom, 2001* (2002), <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2001/5697.htm> (denne internettsiden ble besøkt av forfatteren 13. desember 2004).

-
- ¹⁵ Ortiz fikk en tilsvarende tilbakemelding i 2000 fra denne representantens etterfølger, jfr intervju med pastor David Ortiz i Jerusalem (21. oktober 2004). Et interessant moment er at denne etterfølgeren var aktivt involvert i å hjelpe en konvertitt som søkte asyl i USA. Historien til denne asylsøkeren fikk bred medieomtale i amerikansk, israelsk og britisk presse. Men selv om amerikansk UD var direkte involvert i denne saken, og de dermed må ha hatt tilgang til i det minste noen av dens detaljer, ble den ikke omtalt i rapportene om religionsfrihet. Det var i denne perioden at El-Achwal ble intervjuet flere ganger av denne bokens forfatter og hans forskningsassistenter.
- ¹⁶ Siden det er mye frykt blant folk som er bosatt i områdene til de palestinske myndighetene, er det vanligvis vanskelig å få folk til å stå frem med sin historie. I noen tilfeller er ikke hendelsene som undertegnede og hans forskningsassistenter har fått høre om, gjengitt i kronologisk orden. Dette gjelder blant annet intervjuet med Ahmad El-Achwal i Jerusalem den 17. februar 2000 og intervjuet med David Ortiz den 21. oktober 2004.
- ¹⁷ Se Katherine Brennan, «Note, The Influence of Cultural Relativism on International Human Rights Law: Female Circumcision as a Case Study», 7 *LAW & INEQ J.* 367-73 (1991), gjenoptrykket i Frank Newman and David Weissbrodt, *International Human Rights: Law, Policy and Process* 678 (2. opplag, 1996).
- ¹⁸ International Religious Freedom Act of 1998, Sec. 2 (b):
POLICY- It shall be the policy of the United States, as follows:
(1) To condemn violations of religious freedom, and to promote, and to assist other governments in the promotion of, the fundamental right to freedom of religion.
(2) To seek to channel United States security and development assistance to governments other than those found to be engaged in gross violations of the right to freedom of religion, as set forth in the Foreign Assistance Act of 1961, in the International Financial Institutions Act of 1977, and in other formulations of United States human rights policy.
(3) To be vigorous and flexible, reflecting both the unwavering commitment of the United States to religious freedom and the desire of the United States for the most effective and principled response, in light of the range of violations of religious freedom by a variety of persecuting regimes, and the status of the relations of the United States with different nations.
(4) To work with foreign governments that affirm and protect religious freedom, in order to develop multilateral documents and initiatives to combat violations of religious freedom and promote the right to religious freedom abroad.
(5) Standing for liberty and standing with the persecuted, to use and implement appropriate tools in the United States foreign policy apparatus, including diplomatic, political, commercial, charitable, educational, and cultural channels, to promote respect for religious freedom by all governments and peoples.
- ¹⁹ Se Justus Reid Weiner, «Human Rights in the Israeli Administered Areas During the Intifada: 1987 – 1990,» 10 *Wisc. J. Int'l L.* 195 (1994), 195-198.
- ²⁰ Terje Rød-Larsen ble intervjuet 16. januar 2000 av Justus Reid Weiners forskningsassistent Hayden Small.
- ²¹ Implications of Humanitarian Activities for the Enjoyment of Human Rights, U.N. ESCOR Commission on Human Rights, 46th.

REFERANSER

- Abu Toameh, Khaled (2002a). "Crime Wave Hits Bethlehem Under Curfew." *Jerusalem Post*, Dec. 17: 3.
- Abu Toameh, Khaled (2002b). "PA Security Claims It Foiled Attacks on Gilo." *Jerusalem Post*, Oct. 1: 3.
- Abu Toameh, Khaled (2002c). "Losing Authority: A Deepening Crisis Within Fatah Has the PA in a State of Anarchy." *Jerusalem Post Magazine*, Mar. 5: 9.
- Al-Haq (1993). *A Human Rights Assessment of the Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements for Palestinians*.
- Alpert, C. (1995). "Christian Minorities in the Middle East." *Middle East Intelligence Digest*.
- Amnesty International (1995). *Human Rights are Women's Rights*. Available from: <<http://web.amnesty.org>> (visited July 20, 2004).
- Amnesty International (1999). *Palestinian Authority Defying the Rule of Law: Political Detainees*. Available from: <<http://web.amnesty.org>> (visited July 20, 2004).
- Arab Clergy Purge Christian Zionists from Fold*, International Christian Embassy of Jerusalem. Available from: <<http://www.icej.org/cgi-local/view.cgi?type=headline&artid=2003/07/04/715215580>> (visited July 7, 2003).
- Associated Press (2002). "Vatican Donates \$400,000 to Keep Christians in Holy Land," *Jerusalem Post*, Nov. 7: 5.
- Ateek, Naim Stifan (1989). *Justice, and Only Justice: a Palestinian Theology of Liberation* (New York: Orbis Books).
- Bat Ye'or (1985). *The Dhimmi: Jews and Christians under Islam* (New Brunswick, NJ: Fairleigh Dickinson University Press).
- Bedein, David (2003). "Final Version of Official Palestinian State Constitution," *Makor Rishon*, Apr. 17.
- The British Council (2002). *To Assist Palestinians in Achieving Their Human Rights*, 2.
- B'tselem (1994). *Collaborators in the Occupied Territories: Human Rights Abuses and Violations*. Available from: <<http://www.btselem.org>> (visited July 20, 2004).
- Carnes, Tony (1998). "Religious Persecution Bill Drops Trade Sanction Clause." *Christianity Today*, Apr. 27.
- Center for Middle Eastern Studies (1998). *Persecution of Christians by PA Unsubstantiated*. Available from: <<http://members.aol.com/milstpeter/mission/news/98060901.htm>> (visited Oct. 26, 1998).
- Christian Information Center, "Statistics: Christians in the Holy Land in 1994." *ChristianityToday.com*. Available from: <<http://www.christianity.net/ct/8T5/8T5025.html>> (visited Dec. 14, 1998).
- "Christians Under Threat" (1998). *Middle East Digest*, Vol. 9, No. 3. Available from: <<http://www.chrstianactionforisrael.org/medigest/mar98/threat.html>> (visited Jan. 11, 2002).
- Cohen, Mark (1994). *Under Crescent and Cross, The Jews in the Middle Ages* (Princeton, NJ: Princeton University Press), p. 52.
- Crombie, Kelvin (1991). *For the Love of Zion: Christian Witness and the Restoration of Israel* (Sydney: Hodder & Stroughton).
- Davis, A. (2002). "Yasser Arafat's Exemplary Christian Spirit." *Israel Report*, Jan. 4, 2002. Available from: <<http://christianactionforisrael.org/isreport/jan02/spirit.html>> (visited Aug. 21, 2004).
- Dudkevitch, Margot (2002). "Gunmen Stole Gold, Crucifixes, Escaped Monks Report." *Jerusalem Post*, Apr. 24: 1.
- Eid, Bassam (1997). "The State of Human Rights in Palestine II: The Judicial System." *Palestinian Human Rights Monitor*, No. 4, August.
- El-Assal, Riah (1999). *Caught in Between* (Society for Promoting Christian Knowledge): 131.

- Fargues, Philippe (1998). "The Arab Christians in the Middle East: A Demographic Perspective." In Pacini, Andrea, ed., *Christian Communities in the Arab Middle East: The Challenge for the Future* (Oxford: Clarendon Press).
- Friedman, Gil (2002). *Analysis of Palestinian Public Opinion: Popular Trust in Palestinian Islamic Factions*. Jerusalem Media and Communication Center. Available from: <<http://www.jmcc.org/resarch/reports/study2.htm>> (visited July 16, 2004).
- Gelfond, Lauren (2002). "Church Officials Allege Bethlehem Cover-Up." *Jerusalem Post*, May 5: 1.
- Gemayil, Bashir (1983). *Liberte et Securite* (Beirut).
- Ghazali, S. (1999). "Religious Conflict Fueled by Electoral Interests in Nazareth," *Jerusalem Times*, Apr. 9: 1.
- Guttman, Matthew (2002). "What In God's Name Am I Doing Here." *Jerusalem Post Online Edition*, May 16. Available from: <<http://www.jpost.com>> (visited May 18, 2002).
- International Covenant on Civil and Political Rights, General Assembly, Resolution 2200 A (XXI), 21 UN GAOR Supp. (No 16) at 52, UN Doc A/6316 (1966), 999 UNTS 171.
- Klein-Halevi, Yossi (1997a). "Squeezed Out." *Jerusalem Report*, July 10: 19.
- Klein-Halevi, Yossi (1997b). "Palestinian Christians Say Land Dealer Really Held for Missionizing." *Jerusalem Report*, Sept. 4.
- Latin Patriarchate of Jerusalem (2001). Synopsis of a Survey on Immigration: *Beit Sahour*.
- Meron, Theodor (1989). *Human Rights and Humanitarian Norms as Customary Law* (Oxford: Oxford University Press).
- Middle East Information Center (2004). *Palestine Constitution to be Islamic Law*, Mar. 18. Available from: <<http://middleeastinfo.org/forum1001>> (visited Mar. 18, 2004).
- Middle East Media Research Institute (2000). "PA TV Broadcasts call for Killing Jews and Americans," Special Dispatch Series No. 138, Oct. 13. Available from: <<http://memri.org>> (visited Apr. 11, 2002).
- Nammur, Jacob (2002). "Palestinian Christians in Holy Land Are Forgotten." *San Antonio Express*, Oct. 26.
- Pacini, Andrea (1998). *Christian Communities in the Arab Middle East, the Challenge for the Future* (Oxford: Clarendon Press).
- Palestine Ministry of Information (1997). *Palestinian National Authority Reports in the Western Media, Palestine, the PNA, and Religion*, Dec. 23.
- Phares, Walid (1997). "The Forgotten Mideast Christians," *Middle East Digest*, August.
- Porath, Yehoshua (1974). *The Emergence of the Palestinian Arab National Movement 1918-1929* (London: Frank Cass), p. 303.
- Price, M. and Lenchner, C. (1998). Additional Research by Bassam Eid: The Palestinian Human Rights Monitoring Group. "For the Record: The 'Persecution' of Christians under the Palestinian National Authority." *Palestinian Human Rights Monitor*, Vol. 2, Issue 2, February.
- Prior, Michael and Taylor, William (1994). *Christians in the Holy Land* (London: World of Islam Festival Trust).
- Raab, David (2003). "The Beleaguered Christians of the Palestinian-Controlled Areas." *Jerusalem Viewpoints*, No. 490, January. Available from: <<http://www.jcpa.org/jl/vp490.htm>> (visited July 16, 2004).
- Radin, Charles (2002). "Mob Fears Grow in West Bank." *Boston Globe*, Feb. 6.
- Rehov, Pierre. *Holy Land: Christians in Peril*. Available from: <<http://www.christiansinperil.com/index.html>> (visited Mar. 18, 2004).
- ROACO (2002). *Minutes of Meeting of Works of Aid for the Oriental Churches*.

- Sabella, Bernard (1998). "The Emigration of Christian Arabs: Dimensions and Causes of the Phenomenon." In: Pacini, Andrea (1998). *Christian Communities in the Arab Middle East, the Challenge for the Future* (Oxford: Clarendon Press).
- Sabella, Bernard (2000). "Palestinian Christian Population, Inter-religious Relations and the Second Intifada." Available from: <http://sachlav.huji.ac.il/courses/40360_2004/upload/.readings/palchrist.html> (visited July 15, 2002).
- Sabella, Bernard (2001). Middle East Study Association Annual Meeting. November, San Francisco.
- Sabella, Bernard (2004). "The Situation of Palestinian Christians: Food for Thought," Jan. 26.
- Schwelb, E. (1975). "The International Obligations of Parties to the Convention. The United States and the United Nations Treaty on Racial Discrimination, Studies in Translational Legal Policy," No. 9, (American Society of International Law, 1975). In: Lillich, Richard, and Newman, Frank. *International Human Rights: Problems of Law and Policy* 134 (1979).
- Sennott, Charles (1999). "Christians Anxious Under Palestinian Rule." *Boston Globe*, Jan. 17.
- Shavit, Uriya and Bana, Jalal (2001). "The Secret Exodus." *Ha'aretz*. Oct. 3: 15.
- Tsimhoni, Daphne (1993). *Christian Communities in Jerusalem and the West Bank since 1948*. Jerusalem, Harry S Truman Research Institute for the Advancement of Peace.
- Tsimhoni, Daphne (2002). "Christians Fleeing Palestinian Controlled Areas." *Near East Report*, Jan. 28.
- Universal Declaration of Human Rights. General Assembly, Resolution 217 (III 1948) reprinted in *International Law: Cases and Materials* (2nd ed., 1987), Article 17.
- USAID (1999). FY2000 Congressional Presentation for West Bank/Gaza, Building Democracy in West Bank/Gaza. Available from: <<http://www.usaid.gov/democracy/ane/wbankgaza.html>> (visited July 23, 2000).
- Walker, Christopher (1997). "Tensions Darken Festive Mood in Bethlehem." *London Times*, Dec. 22. Available from: <<http://www.the-times.co.uk>> (visited Oct. 5, 2000).
- Watts, J.C. (1997). "Yasser Arafat vs. Christians." *Washington Times*, Dec. 4: A19.
- Weiner, J.R. (1995). "Human Rights in Limbo During the Interim Period of the Israeli-Palestinian Peace Process: Review, Analysis and Implications." *27 N.Y.U. J. Int'l L. & Pol.* 761, 855.
- Weiner, J.R. (2002). "The Use of Palestinian Children in the Al-Aqsa Intifada: A Legal and Political Analysis." *16 Temp. Int'l & Comp. L.J.* 43.
- Young, Matt (2002). "Film Documents Arab Christians' Woes." *Baptist Standard*, Aug, 26. Available from: <http://www.baptiststandard.com/2002/8_26/pages/arab_woes.html?> (visited Jan. 7, 2003)

Justus Reid Weiner tok sin doktorgrad i jus ved *University of California at Berkely (Boalt Hall) School of Law* og sin bachelorgrad ved *Colgate University*. For tiden er han forsker ved *Jerusalem Center for Public Affairs*. I tillegg underviser han i internasjonal lov og internasjonal handel ved *Hebrew University of Jerusalem*, holder foredrag i store deler av verden og har vært gjesteforsker ved *Boston University School of Law*. Tidligere har Weiner praktisert som skrankeadvokat hos det internasjonale advokatfirmaet *White & Case*. Han har også arbeidet som senioradvokat ved det israelske justisdepartementet, hvor hans spesialområde var menneskerettigheter og andre sider ved offentlig internasjonal lov. Weiner har hatt en rekke artikler på trykk i ledende juridiske og vitenskapelige tidsskrifter.

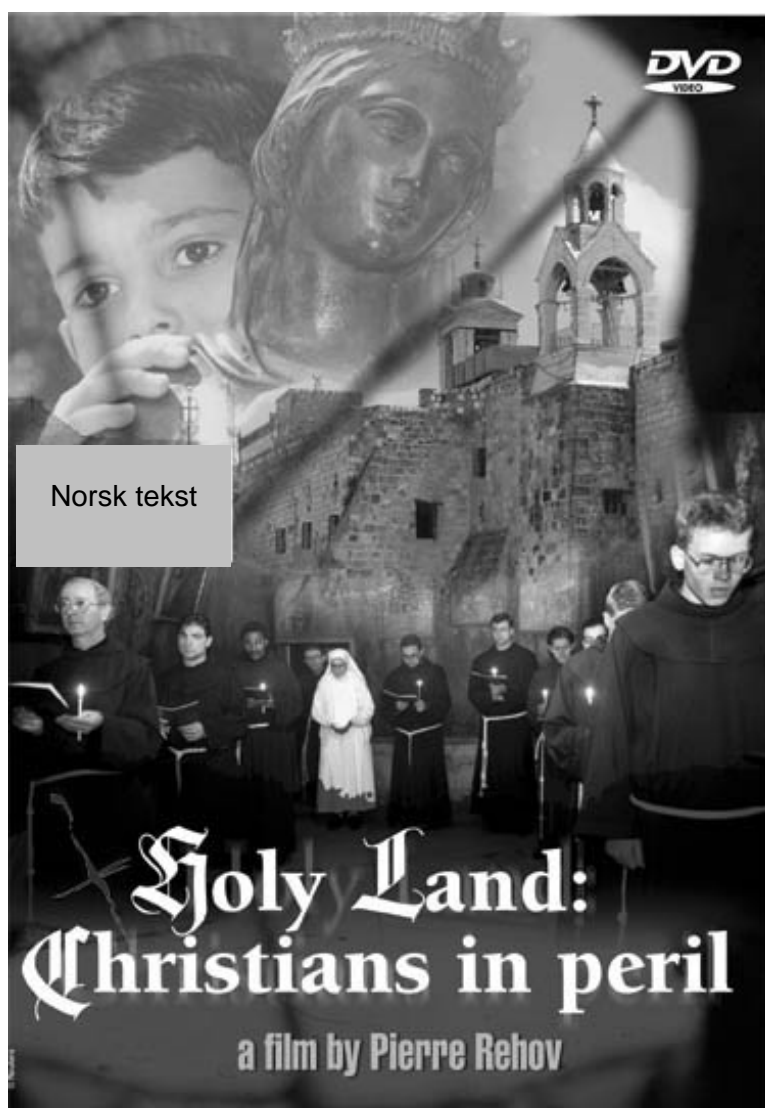
The Jerusalem Center for Public Affairs

ble grunnlagt i 1976 av professor Daniel J. Elazar. Det er et uavhengig, ikke-kommersielt, institutt for forskning omkring politikk og utdanning. Siden den gang har senteret produsert hundrevis av rapporter skrevet av ledende eksperter. Rapportene omhandler en rekke temaer som på ulike måter kan knyttes til Midtøsten.

*

Justus Weiners forskning er veldokument. Denne boken fortjener å bli lest av alle som vil være oppdatert på situasjonen for de kristne i Midtøsten. Boken bør også anspore leserne til å tenke igjennom hva de som enkeltpersoner kan gjøre for å få situasjonen til de kristne araberne på dagsorden.

Freddy Voldstad,
leder for Den Norske Menneskerettsorganisasjon

Nå har du lest boken - har du sett filmen? Den franske regissøren Pierre Rehov har laget en dokumentarfilm med samme tema som denne boken. Den har blant annet unikt billedmateriale fra gisseldramaet i Fødselskirken i 2002.

Du får kjøpt filmen hos Montanus Forlag.